

Ἀνάγκη γιὰ φῶς ἢ ἐντολὴ τῆς ζωῆς... (Henrik Ibsen)

ROLAND DORGELES

ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΕΙΤΑΙ Ο ΚΑΝΤΙΝΟ

Θὰ ἤθελα, ἀνάμεσα σὲ τόσα ἄλλα προσυνηήματα, νὰ ξαναγυρίσω μιὰ φορὰ σ' αὐτὸ τὸ χωριὸ τοῦ Ταρντενούα ὅπου περάσαμε μερικὲς ἡμέρες σὲ ἀνάπαυση. Ἄν ἦταν ἀλήθεια ἕνα ὄμορφο μέρος δὲν θὰ τολμοῦσα νὰ ὀρκισθῶ, ἀλλὰ ἔχω κρατήσῃ μιὰ τόσο ὄμορφη ἀνάμνηση ποὺ θὰ ἐνοιωθῶ τὸν πειρασμό, γιὰ νὰ τὸ κάνω ἀγαπητό, νὰ περιγράψω ἄλλοι, καὶ πηγὲς ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπῆρχαν παρὰ βᾶται κι' ἕνα μέρος ὅπου λευκαίνουν. Ἀληθινά, ἡ γοητεία τοῦ στηριζόταν σὲ λίγα πράγματα: στέγες χωρὶς τρύπες, τ' ἴχνη χωρὶς ρήγματα, δρόμοι χωρὶς λάκκους ἀπὸ ὀδίδες, ἀλλὰ ἂν αὐτὰ εἶνε λίγα γιὰ ἕνα καλλιτέχνη, ἦταν πολὺ, γιὰ μᾶς στρατιῶτες—κι' αὐτὸ μᾶς ξαλάφρωνε—ποὺ γυρίζαμε ἀπὸ τὰ χαρακώματα, νὰ ἀναπαύσῃμῃ τὰ μάτια μας πάνω σ' αὐτὰ τὰ ζωντανὰ πράγματα.

Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν σιταποθήκες ὅπου θὰ μπορούσαν νὰ μᾶς στεγάσουν ἔλους, ἐκοιμόμασταν στ' ἀντίσκηνα, πράγμα ποὺ μᾶς ἔδινε μιὰ ψευδαίσθηση ἐλευθερίας. Καὶ καθὼς δὲν ἀκούγαμε πιά τὸ κανόνι, μᾶς φαινόταν πὼς ὁ πόλεμος εἶχε τελειώσῃ.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἀγροτικὸ πλαίσιο, θὰ μπορούσα νὰ φαντασθῶ τὸν ἑαυτὸ μου μ' ἕνα λουλουδιὸ στὰ χεῖλη, νὰ ὀνειρεύεται, πλάϊ σὲ μιὰ πυραμίδα ἀπὸ ἔπλα, μέλλουσες μάχες· ἀλλὰ ὄχι, προτιμῶ νὰ τ' ὀμολογήσω, ὅταν τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ περνᾷ στὴ μνήμῃ μου, δὲν ξαναδύω τὸν καταυλισμὸ μᾶς οὔτε ἕναν ὀνειροπόλο ἥρωα, ἀλλὰ μιὰ τραπεζαρία εὐποροῦ σπητιοῦ, μὲ κρεμαστὴ λάμπα καὶ πράσινο γλόμπο, κι' ἕναν ἀπλὸ στρατιώτη ποὺ καταθαμνωμένος κάθεται στὸ τραπέζι ἑνὸς ταγματάρχη. Ἐκεῖ ἐπέρασα μίαν ἀπὸ τίς ὠραιότερες βραδυὲς τοῦ πολέμου. Ὅταν εἶδα τὰ πιάτα καὶ τὰ ποτήρια, ἐγὼ ποὺ δὲν ἔτρωγα πιά παρὰ στὴν καρδιάνα κι' ἔπινα μ' ἕνα ντεκεδένιο ποτήρι, ὅταν βρῆκα στὴ θέση μου μιὰ διπλωμένη πετσέτα καὶ ἡ ὀρντινάντσα μοῦ παρουσίασε εὐγενικὰ τὴν σουπιέρα, ἐνοιωσα τὸν ἑαυτὸ μου νὰ λιποθυμᾷ ἀπὸ εὐτυχία. Θαμνωμένος ἀπὸ τὴν φτωχὴ αὐτὴν ἀνεση, ποὺ μοῦ φαινόταν τότε ἀρχοντικὴ πολυτέλεια, νόμιζα πὼς ζῶ σ' ἕνα μαγικὸ παραμῦθι. Ποιὸς ξέρε; Εἶχε χάξι νὰ

μπεῖ ὁ στρατηγός, νὰ αἰσθανθεῖ γιὰ μένα φιλία καὶ νὰ μοῦ πεῖ συναδελφικά: «Περνάτε καλά μὲ τοὺς κυρίους; Μείνετε λοιπόν!..»

Δὲν ἐκοίταξα κείνους ποὺ μὲ φιλοξένισαν, τοὺς ἐθαύμαζα. Ἄνθρωποι καλοπλυμένοι, καλογυρισμένοι, καλοντυμένοι καὶ ποὺ δὲν ἔτρωγαν μὲ τὰ δάχτυλα. Ἀξιωματικοὶ ἐνὸς μητροπολιτικοῦ συντάγματος, δὲν ἦσαν ἐντούτοις πρὸς ἡλικιωμένοι ἀπὸ τοὺς δικούς μας, καὶ μιλοῦσαν χωρὶς ὑπεροψία στὸν γαλαξοντυμένο συγγραφέα ποὺ τοὺς εἶχαν παρουσιάσει. Ἦσαν ἐκεῖ δυὸ ὑπολοχαφεῖ, ἕνας ἐπίαιτρος, καὶ ὁ συσσιτάρχης ποὺ μὲ εἶχε καλέσει, Παριζιάνος δημοσιογράφος πρὶν, καὶ ποὺ τὸν εὗρισκα τώρα ἀνθυπολοχαγός.

—Ἐλα νὰ φᾶς μαζί μας, μοῦπε καθὼς μὲ συνήνησε στὸ δρόμο. Ὁ ταγματάρχης θὰ εὐχαριστηθεῖ. Θὰ ἴδεις, εἶνε κελὴ πάστα.

«Καλὴ πάστα», ἦταν ἀληθινά, καὶ ἂν αὐτὸς ὁ καιλαρὸς πενητάρης—στὸν πολιτικὸ του βίῳ κτηνοτρόφος—δὲν εἶχε, ἦταν φανερό, τίποτα ἀπ' ἐτι θὰ χρειαζόταν γιὰ νὰ ὑπερασπίσει ἕνα

χαράκωμα με την κραυγή: «Οί νεκροί στο πόδι!» είχε τουλάχιστον, το χάρισμα να φέρεται καλά προς τους ανθρώπους. Με περιέβαλε με τόσες πριμοποιήσεις, επιφοιτηθήθηκε με τόσο λεπτότητα να με κάνει να ξεχάσω τον βαθμό του, που άμέσως κατασυγκινήθηκα από ευγνωμοσύνη.

—Διηγήθητε τις ιστορίες σας, με ενθάρρυνε. Ξέρετε πιά πολλές από 'μάς...

Δέν έφτασε, ό καυμένος ως τό ση είτο να με ονομάσει «Κύριο!»; Θά μ' έλεγε «άγαπητό δούκα» ή «έξοχώτατο» που δέν θά ένοιωθα τόν έαυτό μου πιά τιμημένο. Νά ένας άξιοματικός που ήξερε να σου μιλάει! Με διοικητή έναν τέτοιο άρχηγό, θά πήγαίνες στην άκρη του κόσμου. Άλλά, να πούμε, μπορεί να μίν ήταν προς την διεύθυνση του έχθρου...

Πραγματικά, μόλις που για να τόν ύπακούσω, άρχισα την διήγηση της πρώτης μας συμπλοκής, μιá καταστρεπτική επίθεση που είχε παρακολουθήσει αυτός με τή κιάλια, άπδνα περιστεριόνα τών περιχώρων, είδα τό καλό του πρόσωπο να σκοτινιάζει και τούς συνδαιτημόνες του ν' ανταλλάσουν ματιές. Θά ήταν άσφαλώς μιá από τις διασκεδάσεις του συσσιτίου να τόν θασανίζουν, έ διηγήσεις σφαγών και τις στατιστικές τών άπωλειών.

—Είμαι άπαίσιος, άναστέναξε, ξαναπέρνοντας μαρινάτο. Τό είδα από τό παρατήριό μου. Η άριστοτή σας φάλαγγ έρίχτηκε στα συρματοπλέγματα κι' έσφάγηκε επί τόπου.

Ένας από τούς ύπολοχαγούς έλωφελήθηκε της ευκαιρίας για να έπιμείνει:

—Τό ίδιο όπως πιντα: Τό πυροβολικό άφήνει άπειράγα τά συρματοπλέγματα, κι' έντούτοις ή επίθεσις πρέπει να γίνει...

Ο ταγματάρχης ήλιπιζε βέβαια πως δέν θά τόν έρριγαν ποτέ σε τέτοιες περιπέτειες με τό τάγμα του με τά καλά παιδιά, άλλι μόλα ταύτα ήταν ταραγμένο, έως από άπλή φιλανθρωπία.

—Όταν είδα αυτές τις όλόκληρες σειρές τών άκροβολιστών που δέν ξανασηκωνόντουσαν, κατάλαβα άμέσως πως ήταν τό πύρ τών πολυβόλων, μου είπε με θλιμμένη φωνή. Τόσοι νεκροί σε τόσο μικρό διάστημα... Τί φοβερό πράγμα!

Αυτή τή φορά, ήταν κουρνιασμένος, και έ συσσιτάρχης με είδοποίησε διακριτικά, παίζοντας τά δλέφαρα.

—Είμαστε όλοι σύμφωνοι, κύριε ταγματάρχα, έκανε με ένα ύποκριτικό ύφος. Άν ήταν δυνατό να τ' είχα άποφύγει αυτά όλα...

Άμέσως, με τό ηεροδνι σδνα χέρι και την μουκιά τό ψωμί στο άλλο, ο ταγματάρχης διεκλήρυξε μ' άποφασιστική φωνή:

—Όλα έπρεπε να τά τολμήσουν, για να έμποδίσουν τόν πόλεμο, όλα!

Ήταν άσφαλώς ή πρώτη φορά που άκουγα αυτή τή γλώσσα από τό στόμα ενός άξιωματικού

και κοίταξα με κατάπληξη αυτόν τόν άπροσδόκητο ειρηνόφιλο, άλλι οι άλλοι συνδαιτημόνες, που δέν έπερίμεναν παρά αυτό, με παρατηρούσαν κρυφογελώντας.

—Είνε βέβαιο πως με μερικές ύποχωρήσεις, υπέβαλε επιδέξια ο νεαρός έπίατρος.

Ο ταγματάρχης έπεσε στην παγίδα.

—Είπατε τή λέξη, έπεδοκίμασε, σκουπίζοντας τό στόμα του. Ύποχωρήσεις! Άς δούμε, μεταξύ μας...

Έστρεψε τό βλέμμα του γύρω στο τραπέζι, τραβώντας με συγκρατατικότητα τή χείλη κι' άπλώνοντας συμπλιωτικά τά χέρι.

—Είχαμε ανάγκη την Άλσατία και τή Λορραίνη;

Η μεγάλη λέξη είχε είπωθει: τώρα, ο ταγματάρχης δε είχε τίποτα να κρύψει και μπορούσε να αναπτύξει, με άνοχτά χαρτιά, αυτό τό περίφημο πρόγραμμα συμβιβασμού που με μάζ έγλύτωνε από τόν πόλεμο. Όφείλω να του άποδώσω δικαιοσύνη, τό έκανε με καρδιά. Στο ψητό είχε έγκαταλείψει τό Νανού, και τά μήλα ραγού δέν είχαν φτάσει άκόμα στο τραπέζι που παρέδινε την Ύδοκίνα. Για να πείσει τόν καινούργιο σύντροφο, άπειθυνότανε σε μένα, κοιτάζοντας με κατάματα, κι' έπειδή δέν ήταν σωστό να φέρω άντιρήσεις σ' έναν άνθρωπο που ήταν μαζί ο άνθρωπος που με έένιζε και ο άνώτερός μου, άναγκάστηκα, κικινίζοντας, να έπιδοκίμασω με τά νεύματά μου και τις πνιγμένες μου συγκατανεύσεις, μιá σειρά συμφωνιών τών όποιων και μόνη ή έκθεση θά μπορούσε να κάνει να μάζ ντουφεκίσουν όλους.

—Άς δούμε, μεταξύ μας, επανελάμβανε, ή Γερμανία δέν έχει δικίον να ζητάει διεξόδους για την υπεράυξηση του πληθυσμού της;

Τότε μετά την Ύδοκίνα, παρέδινε τό Κογκό. Δέν έδίσταζε μπροστά σε καμμιά θυσία, τόσο μεγάλη ήταν ή άγάπη του προς την ειρήνη; παραδεχότανε, μετανουόσε έγκατέλειπε κι' έδλεπα, λίγο—λίγο, να ύποχωρούν τά σύνορά μας.

—Άς κοιτάξουμε την πραγματικότητα κατά πρόσωπο, χωρίς έθνικό ψευτοφιλότιμο, έλεγε παραμερίζοντας τις παρατηρήσεις με τό χοντρό μαλλιαρό χέρι του. Είνε άρχες συμφέρον μας να έχουμε έναν πληθωρικό γείτονα που σκάει μέσα στα όριά του;

Αυτή τή φορά, ένθαρρυνόμενος από την σιωπή μας, έγκατέλειπε τούς ουδέτερους και άφριε την Έλβετία. Οι άξιωματικοί του δέν έκρατιόντουσαν πιά από τή χαρά, άσφαλώς διασκεδάζοντας λιγότερο από τά παρατρατήματά του παρ' ότι με τό κατάπληκτο έφος μου, και ένοιωθα που κάτω από τό τραπέζι, μοιραζόντουσαν κλωτσιές, όπως κι' μάγκες στο σχολείο.

Κάπου—κάπου, για να με κάνει να βγω από την βουδαμάρα μου, ο ταγματάρχης μου άπηύθυνε μιάν άπ' ευθείας έρώτηση:

—Δέν ύποφέρατε άρκετά;

—Έ... ναι... άσφαλώς...

—Πρέπει να περιμένουμε να σηκώσει στρατό ή Άμερική; Να ξαναρχίσουν την επίθεση οι Ρώσοι;

—Διάβολε... θά πάει πολύ...

Αυτό του άρχουσε για να μ' έκθέσει για πάντα, και μαζί μου όλόκληρο τό στρατό.

—Άκούτε τί σκέπτονται οι πολεμιστά; συνεπέραινε σμίγοντας τά φρύδια. Τό καθήκον μας λοιπόν είναι καθορισμένο...

Και ήμουν άφορμή να χάνει ή χώρα μου αιφνιώς τις όλφες του Μάζ και να παραδίσει τό Μπεζανσόν χωρίς αντίσταση. Άν υπήρχε άλλο ένα πιάτο στο μενού, ή αν έσερβίριζαν φρούτα μετά τό γλυκό, αυτός ο ήτροπαθής, με τά τέσσερα σειρήνια, θά έγκατέλειπε τό Παρίσι και θάκανε πρωιεύουσα του τό Μπούρζ, όπως άλλοτε ο Κάρολος ο 7ος. Άλλά, ευτυχώς, έφεραν τόν καφέ, και αυτό μάζ έσωσε από μιá καταστροφή.

Όφείλω άλλωστε να είπω πως μετά την έκπληξη της άρχής, είχα συνέλθει και τόν άκουγα τώρα χωρίς να κλονίζουμαι, άπαντώντας με τρόπο στα κλεισίματα τών ματιών τών τεσσάρων συνενόχων.

—Δοιπόν; μ' έρώτησε ο φίλος μου καθώς σηκωνόμασταν από τό τραπέζι, πως σου φαίνεται;

Δέν έζήτησα την άπάντησή μου.

—Καλό παιδί! άπάντησα με πεποίθηση.

Μά βέβαια. Μπορούσε να ύποχωρεί, να συνθηκογει, να ύποχωρεί και να ύποστέλλει σημαίες, τίποτα δέν θά μ' έκανε ν' αλλάξω γνώμη. Ίτως ή φρίκη που ένοιωθε για την βάνουση δύναμή τόν τραβούσε λίγο μακρυσά, άλλι δέν θά άπαρνιόμουν γι' άπλές διαστάσεις γνωμών έναν άνθρωπο του όποιο έφαγα τό γλυκό και ήπια τό παληό ρακί.

—Για δοκιμάστε αυτό, μου είπε γεμίζοντας τό ποτήρι μου. Δέν είναι από την Έπιμελητεία, έ; Είνε λαμπικαρισμένο στο σπίτι.

Άλλοι άς τόν στιγματίσουν: έγώ, δέν είμαι άχάριστος...

Χωμένος καθώς ήμουν σε μιá καλή πολυθρόνα, ποτέ δέν είχα έδει την ζωή πιά ρόδινη. Θαρούσα πως άκούω να χτυπούνε οι καμπάνες της άνακοχής.

—Είστε καλά αυτό έ ενδιαφέρθηκε πάλι ο ταγματάρχης.

Άν ήμουν καλά; Θεέ και Κύριε! Μά μου ρχότανε να κλάψω! Μήνες είχα να καθήσω στ' αλήθεια. Στο μέτωπο, μαζεύεται κανείς, άκουμπάει, κουρνιάζει, ξαπλώνεται, άλλι δέν μπορεί να πει πως κάθεται. Με φρέσκο άχυρο κι' ένα πανι άντίσκηνο θά μπορούσε κανείς έως να φαντασθεί πως θρίσκειται σε κρεβάτι άλλι την πολυθρόνα έπου κορδώνεσαι, την πο-

λυθρόνα έπου καμαρώνεις, τίποτα δέν θά μπορούσε να άντικαταστήσει. Μου είχε συμβεί να φτιάξω μιá «μπερζέρ» γεμίζοντας ένα καρτσάκι με σανό, χρησιμοποιώντας τις πλευρές για άκουμπιστήρια, και ήμουν τότε ο ευτυχέστερος στρατιώτης, άλλι τώρα, φωλιασμένος μέσα σ' αυτή την ταπεταρισμένη πολυθρόνα, μπορούσα να ύπολογίσω τι με χώριζε τότε από την άληθινή άνεση. Ά, ναι, ήμουν καλά...

Ένώ ξαπλώνόμουν στο μπορούσα καλύτερα ζεσταίνοντας τό ποτηράκι μου με τό κονιάκ μέσα στη χούφτα μου, ο άμφιτρυώνας μου δέν έπαυε να με κοιτάζει.

—Τι θά είδατε, κακόμοιρο παιδί, επανελάμβανε, άναστειάζοντας.

Εδίδεξα στο βλέμμα του τόν οίκιο, την έκπληξη, άλλι άκόμη και τόν θαυμασμό. Γιατί, αν άπαστρεφόταν τόν πόλεμο, άγαπούσε τούς πολεμιστές, αν ήταν προνοητικός για τόν έαυτό του, ήξερε να τιμάει την άνδρεία τών άλλων, κι' ύστερα από τόν μίνες που ζούσε στο μέτωπο, μέσα στον σάλο τών στρατευμάτων της συμπλοκής, δέν είχε συνηθίσει άκόμη να θεωρεί «τούς φαντάρους» σαν συνηθισμένα όντα.

—Είμαι βέβαιος πως θάχετε μοναδικές άναμνήσεις, επέμενε πλησιάζοντας την καρέκλα του.

Πίσωθέ του, οι ύπολοχαγοί του μου έκναν μεγάλα νοήματα, παρακινώντας με, θαρρώ, να τόν γελάσω, άλλι, για τίποτα στον κόσμο, δέν θά κορόιδενα τόν εδεργέτη μου.

—Για τά πραξικοπήματα, παραδειγματος χάρη, έρωτούσε με μάτια που σπινθήριζαν προκαταβολικά, θά διαλέγουν τολμητές, έξημμένα κεφάλια. Δέν θά λείπουν βέβαια οι τέτιοι μεταξυ τών συντρόφων σας; Άληθινοί ήρωες. Όπως στα βιβλία.

(Έχει συνέχεια)

Μεταφραστής

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

Σ. Μ —Δέν είναι άγνωστος ο Ρολάν Ντορζελές στην Έλλάδα—παρ' όλο που από τά έργα του κανένα ως τά σημερα δέν έχει μεταφραστεί στη γλώσσα μας—και μ' όλα ταύτα δέν είναι και όσο θάπρεπε γνωστός.

Ο νεώτερος της τριάδας τών «δασκάλων» του πολεμικού ρομάντσου, πρωτοπαρουσιάστηκε με τούς περίφημους «Ευλίνοους σταυρούς». Στόν Μπομπύς με τή «Φωιά» του βέβαια άνήκει ή τιμή της πρώτης άληθινής και άνθρωπιστικής έξιστόρησης της ζωής του μετώπου. Η άγανάκτηση έδω ύψωνόταν σε δόγμα επαναστατικό που άνελάμβανε να φωτίσει όλη την κατοπινή ζωή του μεγάλου αυτού συγγραφέα. Ο Ντυαμέλ άκολούθησε με την «Ζωή τών Ματύρων». Ένας όκτος χριστιανικός, βαθύς και πονεμένος φωτίζει τις αίματοβαμμένες σελίδες τους. Και τέλος έρχεται ο Ντορζελές. Οι «Ευλίνοοι σταυροί» του, δεκακτώ όλόκλη-

ρους μήνες καθυστερημένοι από την στρατιωτική λογοκρισία, εκδίδονται τέλος σε βιβλίο, με μερικές τροποποιήσεις—τρία κεφάλαια αφαιρέθηκαν—και σημειώνουν μιά επιτυχία καταπληκτική.

Τί είναι εκείνο που ξεχωρίζει τον Ντορζελές από τους άλλους συγγραφείς του πολέμου; Η απόλυτη ειλικρίνειά του, ή χωρίς φόβο και πάθος ἀμεροληψία του. Ένας πλατύς ανθρωπισμός βγαίνει από το ρωμαλέο του έργο. Μά τίποτα έδω δεν παρασύρει στην έμπαθη άγανάκτηση που τυφλώνει τις αισθήσεις, τίποτα δεν λυγίζει το διαπεραστικό και ψύχραμο, το συγκινημένο μά σταθερό του βλέμμα. Ο Ντορζελές είναι ένας ρεαλιστής, στην πλατύτερη σημασία της λέξης ένας ρεαλιστής με εκπληκτική συνθετική δύναμη που εγγίζει την μεγάλη δικαιοσύνη του πραγματισμού του: Τήν εξύψωση προς την έποποιία.

Μόλις στο δεύτερο μεγάλο έργο του, το «Εύνημα των νεκρών», βιβλίο μεταπολεμικό πια, φανερώνεται κατασταλαγμένο το ήθικό συμπέρασμα:

ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ

Απόψε μιά κακία μ' έχει πιάσει
να σπάσω σιό ποτάμι τους αυλούς
και χούγιασμα φοβέρας να τινάζω
ανάμεσ' από κάμπους και γιαλούς!

Να σβύσω τ' άγιοκίντηλα που φέγγουν
άγνάμια στις εικόνες τις παλιές,
και να ζαρώση στα κορμιά ή έλπίδα
και τα πουλάκια στις φωλιές,

κι' εγώ να πάρω άργά το μονοπάτι,
και σφίγγοντας τη λύρα στη μασκαλή
ούτ' ένι δακρυ πίσω μου ν' αφήτω
ούτε στη γή να κλίνω το κεφάλι.

Άλλ' όπως πάει το φύλλο το κομμένο
που το τραβάει τ' άγέρι το βουνίσο,
στη Μοίρα μου ύπακούοντας, το δρόμο
της έξορίας ν' ακολουθήσω.

Κι' άς είναι μοναχή παρηγοριά μου
πώς πάω και γίνουμε ένα με το σκότος,
άπ' τους αρχαίους θεούς ο τελευταίος
ή άπ' τοίς νέους ο πρώτος,

χωρίς ν' άχολογούν αυλοί στο ρέμα,
να μη λαλούν πουλιά στο πέρασμά μου,
μα νάν τα δένη ή σιγαλιά κι' ο τρώμος
τά πάντα λόγγυρά μου!

ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗΣ

Η ανάμνηση των μεγάλων νεκρών, όχι πια στείορο ιδανικό, μά θεμελιωμένη και εξυψωμένη σε θρησκεία. Πόσα πολύτιμα άγαθά δεν μπορούν να απορρυσουν ά το 'κει!.. Μή τοίς ξεχνάτε τοίς νεκρούς του πολέμου. Ύπερτατη δικαιοσύνη άς τοίς σταθεί πώς όπου έπесαν, μά ιδέα θ' άνθίσει ειρήνης και χαράς.

Τό έργο του Ντορζελές είναι κιόλα μεγάλο και πολυποίκιλο. Μυθιστορήματα, διηγήματα, ταξειδιωτικές έντυπώσεις. Μά το πολεμικό διήγημα μένει ή άντιπροσωπευτικότερη εκδήλωση της τέχνης του και είναι εκείνο που τήν αποκάλεσε στη λογοτεχνία. Αυτό του δημοσιεύουμε σήμερα μεταφράσθηκε με ιδιαίτερη έξουσιοδότηση από τον συγγραφέα, του όποιου σε άλλη σελίδα δημοσιεύουμε την σχετική επιστολή. Όσο κι' άν δεν μπορεί μονάχο του να δώσει όλη την έντύπωση του δυνατού του ταλέντου, μένει πάντα ένα από τα ώραιότερα διηγήματα του μεγάλου πολέμου.

Ο Μεταφραστής

ΕΡΩΤΙΚΟ ΣΟΥΡΟΥΠΟ

Στο δέρμα σου έλουλούδιζε ή γαλήνη,
σώπασε ή σάκη σου και δεν μιλά
λιμνιάζουν βίβλα μέρας χαμηλά,
που της νυχτός ο χείμαρρος θα πλύνει.
Όλοστρόγγυλο φίλημα ή σελήνη
τά δειλινά τριαντάφυλλα φιλά
κόρος όρτιος άεροκυλά,
στην λύρα του τα βλέφαρά σου κλείνει.
Η ώρα τώρα άόρατη γλυστορά
στην κάμαρη, τα χάρδια μας μετρά
κι' ο Ύσκιος της τα μάτια σου βραδνάζει.
Ω τ' άρωστο άρωμά των, κόρη, άδειάζει
Ανθόνερα στ' άστέρι φωτερά
και το σκοτάδι μάτια σου ευωδιάζει!

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ (Σίσυρος)

Η ΣΤΑΓΟΝΑ

Τρεμουλιαστή σταγόνα σε ξερό κλαδί
κρεμιέται σαν διαμάντι, λαγγεμένη,
είναι του ήλιου ή μαλακή έρωμένη
κι' όλο το φώς του έχει έγκοιπωθή,
που τήνε κάνει σαν με σμαραγδι
και ρημπινένιο στόμα νάνασαίνη.
Ένα πουλι πετά και ξαποσταίνει
στον κλάδο του σπασμώδικα δονεί.
Κλαίει στη γήν ο σκόρπιος της χυμός:
—πώς δάκρυ τουράνου θά γίνη πάλι,
ώρα που τη μηδένισε ο χαμός;
μά ο ήλιος σαν μαγνήτης με φιλιά
την πέρνει με παλμό για να τη βάλη
κορώνα στα χρυσά του τα μαλλιά.

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

ΚΟΛΑΣΗ

—Τι καιρός, στο διάολο. Είναι μιά βδομάδα τώρα, που μέρι καλή δεν είδαμε! Βατάει τόσο αυτός ο βρωμόκαιρος! Θεός ξερει πότε θα σταματήσει.

Ένας θεατρίνος τα λέει αυτά, ένα κακομοίρικο πλάσμα, με πασαλειμένη φάτσα, γλυστρόντας από να κατόγι, από μιά τρύπα παραδείσου της φτωχολογιάς, βγαίνοντας στο δρόμο. Τυλιγμένος είναι όσο μπορεί, μά τουρτουρίζει, του κόβεται ή άνάσα, τόσο είναι το ξεπάγιασμα. Του δίνει ίσια σε μιά διεύθυση, με βιαστικά κακαλιασμένα βήματα.

Μιά νύχτα παγερή είναι, πέφτει όλοένα χιονόνερο, ένα χιονόνερο τυφλωτικό που σε παγώνει, σ' έκμηδενίζει. Άγριο ξερο βρό: σφυρίζει όλοϋθε, άνάμεσα στα κατάξερα κλαρογιά των δεντριών, στα μισοχάλαστα παζούργια, στα σκοτινό στενοσόκακι όπου οί λίσπες απλώνονται σα λίμνη.

Σφυρίζει ο άνεμος, μπαίνει μέσ' άπ' τις σχισμάδες των ρούχων, ανατριχιάζοντας το κορμί, σωρό πέφει το χιονόνερο μά άβάσταχη παγωνιά, μά τέπια άφύσικη κακοκαιρία. Άνθρώπου ψυχή δεν φαίνεται στους δρόμους.

Γλιστράει άκρη—άκρη στα σπίτια, τα κατάνκλειστα σπίτια, τα τόσα έρημικά, που λές και τ' άποχωριστήκανε οί άνθρωποι, και φύγανε. ο Θεός ξερει που, αφήνοντάς τα μόνα, έτσι κολημένα στη γής. Περνάει έρημικούς δρόμους, στρίβει, αλλάζει ποριά, κάνει ένα τέτιο νεβρικό τρέξιμο. Όσπου άπότομα σταματάει, χάνεται σε μιá πόρτα, άνεβαίνει δυό—τρία σκιλοπάτια, βρίσκειτα σε κάπιο κατασκοτίνο καμαράκι, σε μιά πνιχτή άτιμόσφαιρα.

Βρίσκειτα κεί μέσα, κατάκοπος ο σύντροφός του, άρωστημένος, με πυρετό, σε χάλια φοιχτά. Κάθε βραδιά σαν τέλεψη τη δουλειά του, ξερχεται και τον βλέπει, του φυλάει συντροφιά στις στερνές του αυτές στιγμές. Άπό χρόνια όλο μαζί, νιώθουν μιά γερή άγάπη να τοίς ένώννει, δυστυχιμένοι κ' οί δυό όπως είναι. Έρχεται αυτός, του άνάβει μιά καντήλα, του δροσίζει τα χείλια με λίγο νερό μά άνυπόφορη κάψα του λυώνει το καταπληγιασμένο του κορμί, τα μάτια του χωθήκανε, ξεπετάχτηκαν όλόγγυρα τα κόκαλα.

Και του κρατάει συντροφιά, τον παρηγορεί του διηγείται ιστορίες, για να τον ήσυχίσει.

Έτσι κάθισε κι' άπόψε στο προσκεφάλι του δίπλα, του χείδεψε το κούτελο, έσκυψε και του μίλησε σιγαλά. Άν κ' ήταν άποκαμωμένος άπ' την άρώστια του, μισοσηκώθηκε κείνος, κ' έλεγε το παράπονό του, το αιώσιο παράπονο του άρώστου, μά και του δυστυχιμένου, που δεν έχει άρχή, μήτε τελειωμό.

Α, ά, έλεγε ο άρωστος με πάθος, θέλεις να στά πώ, να μάθεις κ' έσύ, ο άγαπημένος μου σύντροφος, πώς κατάντησα έτσι ε; Μά

μήπως και προτού να τήν γνωρίσω δεν ήμουν δυστυχιμένος; Αλήθεια, τ' ήταν κ' εκείνο το μαρτύριο, πώς μου κόστιζε, πώς με τυράννησε! Σά θυμούμαι κείνο το πασάλεμα, κείνες τίς γκοιμάτσες, το μακρόσυρτο κείνο γέλιο που βγαίνε άπ' το λαρύγγι με το ζόρι! Α, σύντροφε. Υπάρχει τάχα μεγαλύτερο δράμα, φοιχτότερη τραγωδία; Πώς σε λυπάμαι κ' έσένα, τα ίδια τα δικά μου θα παθαίνεις κ' έσύ. Για σκέψου. Νάχεις έσύ τα δικά σου, να σου γίνονται τόσα και τόσα, να χεις μά τέτια πιθυμιά ν' άποτραβηχτείς, να μη σε θωρεί μάτι, και κεί να κλάψεις, να βουτηχτείς στο κλάμα. Κι' άντίς αυτό, αναγκασμένος να 'σαι να πάς στο σανίδι, να κάνεις χίλιους δυό πήδους, να γελάσεις, να πεις του κόσμου τίς σάχλες, τα καλαμποτριά. Κι' έτούτο για να φαριστήσεις κάτι χαμένους, κάτι τυχαόπαστους, που καθονται κειδά στις καρέγλες, σα χαζά χταπόδια, έτσι που ο Σατανάς να τοίς το πλερώσει. Μάλιστα. Ε, δουλειά ήταν κι' αυτή; Και μαζί με τοίτα να χεις και κείνη... άχ. Στάσου. Άσε με σύντροφε να στά πώ άπόψε όλα. Με πνίγει ο καημός μου, δε βιστώ άλλο. Α, άνάθεμά τηνε, μου χάλασε το ήσυχο μου. Ναι, έτσι έχανε γίνει, άκου να δεις. Τή βλέπεις άναπάντεχά μιά βραδιά, πάνω στο σανίδι έσύ, χοροπηδάς, γευματσάρεις, και τήνε βλέπεις κίτου κεί, στις πρώτες καρέγλες. Ναι δά, δεν τ' άρνέσαι, δεν έχεις πέραση έσύ, τόσο άσήμαντος είσαι, τόσο τουβλο άξεστο σε τέτιες δουλειές. Μπογιατισμένος, κάτι παλιοχρώματα στο μούτρο σου τόσο ήλίθιο σε κάνουν, έτσι άποκρουστικό, χειρότερο άπ' ότι είσαι στάληθινό σου. Ένας θεατρίνος λέει—χι, χι,—ποιός σου δίνει σημασία. Μά να όμως, βλέπεις κεί χάμου κείνη που καρφώνει το παλαβό μάτι της πάνου σου, που σε προσέχει, που σ' έρεθίζει. Μιά ξετοίπωτη όσο για τ' άλλα, της βραδιάς δά, πιάσε τη μύτη σου, σε παίξει στα δάχτυλά της' αλανιάρη, με κάτι στήθεια που τρεμουλιάζουν δώ—κεί σα φούσκες με γιαούρι. Α, άνάθεμά τηνε, εκατό φορές θα το πώ. Όμως τι τα θές, όμορφο πράμα, κάτι λεπτά χαραχτηριστικά, τόσο τραβηχτική, σε τρέλλαινε από πόθο. Ένα έχρωμα, μά μπαμπόγρια να δεις έσύ ο φουκαράς του σανιδιού, θα σου φανεϊ κάτι όχι... Και λοιπόν να, σαν τέλεψε ή παράσταση, να σου έσύ, ο θεατρίνος, που άπαρνέσαι το μπογιατισμά σου, όλο κείνο το έλαιοχρωματοργείο, που χεις πάνου στα κρέατά σου, και πάς με καρδιοχτύπι και καθαρίζεσαι. Σκέφτεσαι πώς θα περάσεις μιά νυχτιά ήδονική, πώς θάν τηνε χαρείς, θα γίνει πανηγύρι με τα ούλα του. Κ' έχεις φόβους μήπως και δεν τήνε προφτάσεις. Μά όχι, μά, πώς ήτανε δυνατό να μη τήνε προφτάσεις—έντηνε κεικάτου, πλάγι στο γαζοφάναρο που σε περιμένει, ναι, σ' ένα το τουβλο. Τάχατες ποιόν άλλονε θα περιμένει; Η καρδιά σου

σπαρταράει, ξετινάτσει, φαντάτσει πώς έγινε και του λόγου σου άνθρωπος παίρνεις θάρρος, μεθ' ός στην ιδέα πώς μπορεί να βγούν πολλά απ' όλα αυτά, και πώς κοντά της. Τήνε σιμώνεις, τής κάνεις μιὰ τεμενάδα ως χάρμου, και τήνε καλησπερίζεις. Είσαι βέβαιος πιά για τη καιάχτησή σου, νιώθεις τὸ πάθος νὰ σὲ πλημμυράει. Σκύβεις και τής γλυκομιλάς, τής ρίχνεις σιγαλά ἕνα «καλησπέρα», ἕνα «συγγώμη», κι ἕνα ἄν τυχὸν ποροῦσε νὰ σ' ἀκούσει γιὰ λίγο. Δὲ θὰ τήνε κούραζες, ἄ μπα, μόνη νὰ σ' ἀκούε λίγο. Τήνε εἶχες ἰδωμένη λίγο προ ἤτερα, θὰ σὲ θυμάται δά, ὁ θεατρίνος εἶσαι. Μὰ ὄχι, δὲ σ' ἀναγνωρίζει, ἔ; δὲ σὲ θυμάται, ἔ; Ὅμως κείνη τίποτα, μιλιὰ. Σὲ κοιτάζει με ψυχρά μάτια, κι ὅμως παίρνεις κουράγι, σκέφτεσαι πὸς ἴσως δὲν εἶναι καμμιά τοῦ δρόμου, πὸς ξεγελάστεις ὅσο γι' αὐτό. Καὶ τής ξαναλές: «Μὴ τυχὸν εἶχε κανένα ὀρισμένο λόγο πού μενε σ' αὐτὴ κειδὰ τὴ θέση;» Ἐξάλλου ἄς σὲ συμπαθαίει κιόλας, μὰ κάνει τέτοιο διαβολέμένο κρού! Χί! χί! θὰ ποροῦσε νὰ πάει πονθενάμαζι σου; Θὰ ἦσουνα πολὺ προσεχτικός. Καὶ κάνεις νὰ τής πιάσεις ἀταλά τὸ χέρι ἔχεις γίνει λίγο αὐθάδης τώρα σιερνά, τίποτα δὲ σὲ κρατεῖ. Ὅπου κείνη βγάνει ἕνα ξεφωνητό, ἔν' ἀπρόοπτο στρογγυλισμένο ξεφωνητό, πὸν σὲ παραλύει ἀπ' τὸν τρόμο. Σοῦ ρίχνει μιὰ—δυὸ ματιές, ἄγριες ματιές, δὲν τὸ χει τίποτα νὰ σηκώσει τὸ χέρι της και νὰ σὲ μπατσίσει. Καὶ λοιπὸν, νά, ζυγώνει κάπια σκιά, ἕνας κρεμανταλῆς ψηλέας, σωστὸ ζαγάρι, κάτι κανιὰ σὰ σπασμένα τηλεγραφόξηλα ἔχει. ἕνας μοῦτσος σὲ κάπιο σαπιοζάραβο—ἕνα τρισχαμένο κοριὺ. Μπαίνει ἀνάμεσά σας, με πρωτάκουση ἀνάδεια, και τήνε τραβᾷ σὸ μέρος του. Ἐκείνη τότενες σπάει σὰ γέλια, ἀκούς ἕνα περιπαχτικό, ἀηδιασμένο κομένο χαχανητό, πὸν σοῦ σακατέβει τὴν ὑπαρξή σου ὄληνε. Καὶ βλέπεις μ' ἀνοιγμένα μάτια νὰ χάνονται χειροπιαστοί, τόσο βιασμένοι βέβαιο, νὰ ξεδιψάσουν τὸ ζηνώδικο πάθος τους.

Καὶ τότενες τί κάνεις ἐσὺ; Τότενες με χαμένα τὰ μυαλά, δὲν ξέρεις τί νὰ γενεῖς, χοροπηδάς; ναταμεσίς τοῦ δρόμου, νιώθεις νὰ κρεπάρεις ἀπ' τὴ προσβολή πὸν σοῦ γίνηκε.

Τσαλαβουτώντας στις λάσπες περλατῆς, πέφτεις, γίνεσαι μουσκίδι ἀπ' τὸ μπόλιχο νερὸ πὸν ρίχνει, ἔνῳ τὸ κρού θεοῖζει, μιὰ τέμια βαργιὰ παγωνιά.

Καὶ πηγαίνεις πάλι, χώνεσαι μέσα σὲ στενά, πὸν πρώτη φορά ξαντιρρίζεις, δίχως ἕνα σκοπό, με σφιγμένη καρδιά.

Ὅπου νιώθεις ξάφνου νὰ σ' ἀγγίζουσιν, νὰ σὲ πιάουν ἀπ' τὸ μπράτσο, τόσο ἀναπάντεχα, πὸν γιομίζεις ἀνατοιχίλα. Κι' ἀμέσως βλέπεις πλάγι σου κείνο τὸ σύχαμένο ὑποκείμενο, τὸν μοῦτσο με τὰ μεγάλα κανιὰ, πὸν σὲ στραβοκοιτάζει και χαμογελά. Μένεις κόκαλο ἀπ' τὸ φέ-

βο, και συλλογιέσαι πὸς τὸν θὰ σοῦ ζητᾷ ὀστά, ἐπειδὴς ἐπείραξες λέει τὸ κορίτσι του—ἀρχινᾷς νὰ τρέμεις. Σὲ βιστάει γερά, σὲ κέρνει πρὸς τὰ κάτω, χίνεις πιά τὴ θέλησή σου, γίνεσαι σκουπίδι πρὸς σ' αὐτόνε. Σὲ τραβᾷ ὀλόένα, και νά, βρίσκεστε σ' ἕνα ρακοποιεῖό, μιὰ στριμωγμένη γωνιά, ἀποπνιχτικὴ γωνιά. Χώνεστε μέσα, τρυλώνετε ἀνοιτά, νιώθεις κείνη τὴν ἀβάσταχτη μαυιά του κα φωμένη πάνου σου. Ἐσὺ ἔχεις μαζώξει, ἔχεις γίνει ἕνα με τὴ κοιλιὰ σου, με κατεβασμένα μάτια μένεις. Μισοτρομαγμένος, μισοπαλαβωμένος, πὸν χεις ἕναν τέτλιο ἐπικίνδυνο τύπο μτρὸς σου, μιὰ λέρα τοῦ γιαιού, με τὰ βρωμερὰ χνώτα του. Κι' ἀκούς τὴ μιλιὰ του ἄφονος, μιὰ τόσο ἀπὸτομη κουβέντα. —Ἐ, ναί δά, γώ μαι, δὲ με γνωρίζεις; Ἀχὰ χὰ!, ὁ μοῦτσος ντέ, ὁ Σάρας Μπίνος, ἀπ' τὸ Πόρο προῖμα. Κάτσε πούλι μου κερνῶ γὼ ἀπόψε, δὲ θέλω λέξη ν' ἀκουσθεῖ. Εἶπα κερνῶ γὼ. Θὰ γενοῦμε φίσκα σὸν μεθῆσι. Χὰ, χί. Κάτελα, κουνήσου νιέ, νι μᾶς τηράς, δὲ μπήκες πὸς τοντρουρίζουμε; Φέρε μας μοιτίλιες, σωρὸ μοιτίλιες, γὼ κερνῶ, ἄς τὸ μάθει οὐλο; ὁ ντουνητῆς. Ντάπ!—Γερὸν τραπέζι, φτοῦ! νὰ μὴ μπασκαθεῖ. Τὸ λοιπὸν παληκαράκι μου ἔτοι ἔ; Σάρεσε ἔ; Ὁ διάολος νὰ τὰ πάρει ὄλα, πὸν σὴν ὀργὴ νὰ πάρω κάβο γὼ, τίθελες κείνη τὴν ὄρα; Ντάπ, ντάπ!

Ναί, σύντροφε, αὐτὰ ἀκούγα με σαστισμένα μυαλά. Μιὰ ὑποπτη φάτσα, ἕνας νταβλαρῆς ὡς ἐκείπᾶνου, γιομάτος σπυργιά, κι ἰτι ἀλλόκοτα μαβριδερά σπυργιά, σ' ὄλο του τὸ μοῦτσο, ὡς και σὸν σβέροχο του ἀκίμα. Ἐνα—δυὸ μάλισια κειδὰ, κονινά, εἶχανε προστεῖ, ξεχόριζαν ἀπ' τ' ἄλλα, σὰ φοβερὴ πληγὴ ἦταν. Ὅλα του ἦταν ἀηδιασμένα. Τὰ φρούδια του σὰ δάσος, ἐνώνουνταν πάνου ἀπ' τὴ μύτη, μ' ἕναν ὑπουλο τρόπο—τὰ μάτια του φινέρωναν ἕναν κακοποῖδ, ἕναν κακοῦργο ἄνθρωπο. Τὸ στομάχι του τὸ χει ζωσμένο με μιὰ κόκκινη χασπικη λουρίδα, μιὰ σπιθαμὴ πλάτος. και τὰ χνώτα του βρώμαγαν μιὰ τέμια ἀπελπιστικὴ ἀποφορά, πὸν ἔστρεφα φορὸς—φορὸς τὸ κεφάλι μου. Χωμένος ὁ σκοῦφος του ὡς τα φρούδια, σκέπαζε τὸ μισὸ του κεφάλι, δίνοντάς του μιὰ ὀλότεμια φοβερὴ ἔκφραση. Τὰ γένεια του ἀκοπα ἀπὸ βδομάδες, εἶχανε γιομίσει, σὰ βοῦρτσα σφουγγαρίσματος ἔμο. αζαν. ἔχοντας ἕνα χῶμα βαθὺ κίτρινο.

Μά, τί λές; Μήπως σὲ κούρασα; Ἀγαπημένε μου σύντροφε, πές μου τὴν ἀλήθεια, τὸ θέλω τόσο αὐτό... Καλά—μιλᾷ λοιπὸν, σὲ φχαριστῶ, ἄς συνεχίσω τί θελα νὰ πῶ, ἄ ναί. Τὸ εἶχα μέσ' στὰ μάτια μου κείνο τὸ ἔκφυλο πλάσμα, μὴ ξέροντας πὸν ἤθελε νὰ καταλήξει.

Ὁ κάπελας μᾶς ἔφερνε κρασί, και κείνος τὸ ρούφαγε, ρούφαγε ἀκατάπαφτα, με μιὰ λαμαργιά πρώτη φορά ἰδωμένη τὰ μάτια του σάν ἔπινε μεγάλωναν, ξεπεταγόντουσαν, σάν φεύ-

τιζα μάτια ἦταν, μὰ ὄχι σὴν ἀληθινά. Κατέβαζε ἕνα τόνο κρασιού μέσα του, τὴσῆ ἦταν ἡ δίψα του, κοκνίζοντας, χάνοντας τὰ λογικά του. Ἐ, ναί, μοῦ λεγε, τὴν ἀγαπῶ, ὁ ὄξ' ἀπὸ δὼ ξέρει μόνο πόσο τὴν ἀγαπῶ. Γιατί τὸ λοιπὸν θὰ τὴν ἐπαρνα γυναῖκα μου; Σάμπως γιὰ τὰ μάτια; Ἀ χίσου. Σένα τὸ λέω, πὸν με τηράς, ναῖσθε. Καὶ βέβαια, πὸν τὴν ἀγαπῶ. Ἀκούς λέει... Νὸ τήνε δεις ὀλόγυτη, σιόλα πανί πάνου της, νὰ παλαβώσεις σὸν λεφτό... Ὅχι ἀστεῖα. Ἐμένανε εῶτα σὰ μοῦ τρωτοδόθηκε, και τὴ ξέντωσ με τὰ ἴδια μου χέργια. Ἐβγαίνε ἀπ' ὀλόυθε της μιὰ τέμια φρέσκι μυρουδιά ἰδρωμένου κίριμου, πὸν σοῦ μέθαγε, σοῦ φλόμωνα τὰ ρουθούνια. Χέ, χέ! Καὶ λοιπὸν ποιὸς δὲ τὴν πεθύμισε; Μήπως ὁ χταπόδης τής ἀγορῆς δὲ μοῦ ἔσκασε σωρὸ λεφτὰ γιὰ μιὰ μονάχη ὄρα; Ἡ μήπως δὲ τὰ ξέρει ἡ ἀφεντιά σου φτοῦνα; Ὅς κι' ὁ τρισκατάρατος καπετάνιος μου, ἕνα χοντρομούρικο ἀσκημόπραμα, σάν τὴν εἶδε κίποτες σὸν μοιράγι, ἀλαμπρατσέλο ναῖσθε μεῖς, μ' ἔκανε Χριστὸ και Παναγιὰ μαθές! Ἀμ τί θαρρεῖς. Νὰ τ' ἀρηθῶ; Καὶ ποιὸς ρίχνει τὸν παρᾶ στὴν κατὰβόθρα; Ὅχι ἀδεοφῆ, ἀηδίες! Θεὸς φυλάξει. Καὶ γιατί δὲ ὄχι; Χάνω τάχατες τίποτα, μὴ δά και μοῦ ξεπέφτει ἡ ὑπόληψη; Τί λές ἐκεῖ... Ἡ ὑπόληψη! Στὸ διάολο οὐλο. Κοί ποιὸς νὰ κείνος πὸν χει ἀπὸ δαύτηνε; Οὐλο! λαίμεδες, πορτοφολάδες, κι ἰτι κατεγοραεῖο νὰι. Παρκαλιῶ, ὄρα μίλησα. Καὶ λοιπὸν; Γὼ δηλαδὲ; σ' οὐλονε τὸν ντουνητᾷ θὰ χῶ ἀπὸ τέμια; Δὲ με παρταῆς λέω. Βίρα λοιπὸν σὴν αἰμία. Τήνε θέλει κι' αὐτός; Πλερώνει; Ὅριστε, περᾶστε. Πλερώνει κι' ὁ ἄλλος; Ἡ ὄρα ἡ καλή του, ἄς καλοκοιτάσει. Ἀ δά! Χατήργια θὰ χαλινῶ τώρα σιερνά γὼ; Γι' αὐτοῦνο με ξεφοῦρnisse ἡ μάνι μου; Χὰ, χὰ—γέλασε ῥέ!—Ἐ τώρα πρωτῆτερι σέειδι πὸν κουβεντιάζεις με λόγου της; δηλαδὲ; ἄ δὲ λαθέβουμα. Ἐτσι εἶμαι κατὰ δῶθε γιὰ νὰ τὰ μιλήσουμε. Μπήκες τὸ ὕστερο;

Ναί σύντροφε, ἡ μοῖρα μου τὸ θέλησε, δὲν εἶχα δική μου θέληση τὴν ὄρα κείνη. Σάν ἀπόπτε κι' ἀπόπτε, σηκώνεται, μ' ἀρπάχνει, και νὰ μαστε σὸν δρόμο. Τὸ κρού ἔτσουζε, μὰ δὲν τὸ καταλάβαινα. Τὸ κρού σὴν εἶχε ἀποβλακώσει, εἶχε ὀλότεμια νερουλιάσει, ὄλο τὸ βάρος του ἔπεφτε πάνωθὲ μου. Νά, μοῦ ἔλεγε, δείχνοντάς μου τὸ δρόμο, ἀνοιγε τὰ στραβά σου, βλέπε, δυὸ-τρία στενά παρέκει νὰι τὸ σπιτικό.

Καὶ φτάσαμε σὸν σπιτικό του, μιὰ σπιτακοῦλα, ἕνα βρωμιάρικο σαυδοκάλυβο, μιὰ παλιοπαρὶγα κειδανᾶ, ὄλο βρωμιὰ. Ἀνοιξε τὸ πορτόνι, μ' ἔσπρωξε μέσα, μέσα σὲ κείνο τὸ πνιχτικὸ σκοτάδι, ὅπου δὲν ἔβλεπες τὸ δικτυλάκι σου. Καὶ ὦ, νὰ μαι, σκοντάβω πάνου σὲ κάπιο ξε-

στὸ σῶμα, σ' ἕνα κικρτὸ μεστομένο γυναῖκειο σῶμα, πὸν μ' ἔκλεισε με χάχανα σὰ παχύ του μπράτσο. Ἐνῶ σὲ ν' ἀνατοιχίζω ἀπὸ σαρκικὰ ἐπιθυμία, ἀκούσα τὸ πορτόνι νὰ κλειεῖ, κι ἰπόξω τὸν Μπίνο νὰ τρυγούδαει, ἕναν κομένο ἀμανέ. Τὰ σωστά μου τὰ χασα, μάλιστα, οἱ αἰστήσεις μου πάθανε ἀτοχάβνωση, ἐνῶθα τὸ κοριὺ κείνο νὰ κολλᾷ πίνωθὲ μου, νὰ με τραβᾷ σὲ μιὰ μεργιά, σὲ κάπιο μαλακὸ κειδανᾶ σιερσοῖδι. Τὰ χεῖλια της κολλοῦσαν σὰ δικὰ μου, πιλᾶβωσα ἀπὸ ἡδονή, ἐνῶθα καφτερὸς σιδερένης βέργης σὸν κορμί μου. Καί, ἄχ ναί, ἦμουνα τὸσο κακομοῖρικός ὡπτατότες, ζωὴ δὲν εἶχα νιώσει, ἦτανε ἡ πρωτάρα γυναῖκα γιὰ μένανε.

Ἐ ναί, πεντέξη βδομάδες τὸ ὕστερο περᾶσιν ἔτσι εἶχα ἀνάψει ὀλότεμια, μιὰ φωτιά ἔκαίγε μέσα μου, ἕνα καμίνι, ἔλειτ' ἀπὸ μιὰ τέμια ἦσυχη ζωὴ.

Κάθε βράδν ὀχόταν σὸν θεατράκι πιά, ἔβλεπε πὸν παιζα, πὸν κᾶνα τίς τοῦμπες, ἀκούγα τὰ σπασμένα γέλια του. Σάν τέλεβα ὀχόταν, γατζώνονταν πάνου μου, μ' ἔσουρνε ὡς τὸ καπνηλιό, γιὰ τὰ συνηθισμένα πάλι.

Μέσα σ' ἕνα τόσο μικρὸ χρονικὸ διάστημα, πῆρα ζωὴ ἀπάνου μου, τὰ μάγουλά μου φούσκωσαν, ἐνῶθα μιὰ ἀπαλωσύνη στις κινήσεις μου, ξεκούραστος ἦμουνα. Κ' εὐλογοῦσα τὴν ὄρα και τὴ μέρα πὸν συναπάντασα τούτονε τὸν ἀλλόκοτο θνητό, τὸν φουκαρᾶ αὐτόνε μεθῆστακα. Ὁ θεὸς νὰ τὸν εὐλογαίει και νὰ τὸν ἔχει καλά, ἔλεγα κ' ἔτριβι ἀπὸ εὐτυχία τὰ χέργια μου. Κι ἰτι περνοῦσαν ἔτσι οἱ μέρες μου...

Ὅπου ἕνα δειλινὸ, ὅπως παζάρεβα κάπιο κοστοῦμι κεικάτου σὰ παλιατζίδικα, νὰ σου ὁ Σάρας Μπίνος ἀναπάντεχα, φάτσα με φάτσα με μένανε. Ζαρωμένα μούτρα εἶχε, ξιναμένος, σωστὸ θεοργιὸ ἔμοιαζε. Με τράβηξε στὴ μπάνια, τὰ μάτια του τὰ χε χαμηλωμένα. Κάτι θὰ χε πάθει, σὰ νάν τότε κνηγοῦσαν ἦταν, μηχανικὰ κοιτάξα ὀλοτριγυρα μὴ δῶ τίποτα πὸν νὰ με φωτίσει. Ἄκου, μοῦ κάνει, τέλεψαν ὄλα, και νὰ τὸ ξέρεις, μπήκες γιατί σοῦ μιλιῶ. Νὰ μὴ σε ματαῖδῶν τὰ μάτια μου, μιὰ κουβέντα ἔχω νὰ πῶ. Λέω καλά εἶναι νὰ ξεκαθαρίζεις τοὺς λογαριασμούς σου. Τὸ λοιπὸν κατέβανε ὄ,τι ἀπομένει και παρᾶτα με.

Τὰ μάτια του ἦτανε φοβερὰ κόκινα, τὰ ματωσίνορά του κολημένα τρία-τρία ἀπ' τὴν ἀπλησία, χτύπαγε δά σὰ μάτια πὸς πιόμενος ἦτανε πάλι.

Μόλη τὴν ἐπιθυμία πὸν χὰ νὰ τότε χαστούκιζα, δὲν ἔβγαλα λέξη ἄλλη ἀπὸ ἕνα: Καλό, καλό, και ποιὸς εἶπε πὸς ὄχι, δὲ θὰ σοῦ δώσω τὰ ὀφειλούμενα, ὀριστε, κι ἄμε σὲ καλό. Καὶ τοῦ ὄρωτα κάτι καποστάρικα, τὴ μισή μου περυσία, και πισογύρισα τραβώντας γιὰ τὰ μακάβικα, και χάζεψα μιὰ δυὸ ὄρες κειδανᾶ.

Ἀγόρασα κάνα δυο μῆλα κι' ἄρχισα νὰ τὰ μα-
σουλᾶω, ματαπήρα σουλάτσο στὰ σοκάκια, γύρ-
ναγα δώθε κείθε, χαμογέλαγα στὶς κοπέλες.
Ἄ ναι, τόσα τὶς κοίταξα ἀναθάρετα, αὐτές,
κατάματα, σὰν νὰ τὶς ἔλεγα πὼς μάλιστα, σὰς
ἔμαθα πιά, ἔλυσα τὸ μυστήριο πὸν σὰς τυλίγει.
Καὶ κορδονόμουνα, κι' ἐνωθῆμι μιὰ παζάρου
χαρά.

Μὰ τὸν ξαναπανταίνω σὲ λίγο, τὸν συνώ-
δεβε μιὰ γνωστή μου φάτσα, μιὰ γυναικίρα
χοντροκαμωμένη, μὲ μαύρο χνούδι στ' ἀπάνω
χειλί, μιὰ παλιά σπιτονοικοκυρά μου ἦταν' ὁ
θεὸς ξέροι τὶ ἤθελε μαζί της. Εἶχαμε κομένες
σχέσεις, θυμοῦμαι εἶχα φύγει ἀπ' τὸ σπιτικό
της μὲ κάπια ψυχράδα— μὲ δυο λόγια στραβο-
μουτσοίνιασα σὰν τοὺς εἶδα. Ἐκανα συλλογι-
σμὸ πὼς νὰ ξεφύγω, ἔπιασα τὸ σβέροκο μου τά-
χατες πὼς κάτι μ' εἰρωγε, ἔστρεψα σὲ μιὰ προ-
θήκη κεὶ μπροστὰ γιμάτη σκοῦπες, κοιτά-
ζοντάς τις. Ὁ καταστηματαρχὴς μὲ μπάνισε,
βγήκε ἀπόξω μὲ τὸ γέλιο στὸ στόμα, ἐπαινό-
τας τὰ προϊόντα του. Ἰταλιάνικο φορτίο, μό-
λις ξεμπακαρισμένο, ὁ κύριος θὰ φχαριστηθεῖ
πολύ, τὸ κατάστημα εἶναι γνωστό. Μήπως τυ-
χὸν ἤθελα ν' ἀγόραζα; Εἶχε νὰ μοῦ δειχνε
κι' ἄλλα σκέδια, μὲ ξύλινα κονιάρια, ὡ πολλὰ
σκέδια ἀκόμα. Φτάνει νὰ 'θελα νὰ περνοῦσα
μέσα.

Ἐοριζα ἓνα λοξὸ βλέμμα, εἶδα τοὺς δυο ἑ-
κείνους πὸν χωρόντουσαν στ' ἀντικρινὸ χα-
σάπικο.

Ὁ Θεὸς ξέροι πὼς μπόρεσα καὶ ξεφορτώθηκα
κεῖνον τὸν γελοῖο σκουπᾶ, ἀφοῦ μοῦ ζάλισε ν'
αὐτιά μου, γέλασα ὅμως μὲ τὴν ἀγαθωσύνη του.

Καὶ ξαναπήρα σουλάτσο πάλι στὰ σοκάκια,
σὲ κείνα τὰ στενά, τὰ μουντὰ δρομάκια, μὲ τὰ
χαμηλά, κακομοιργιασμένα σπίτια, πὸν τόσο τὰ
συμπαιθῶ.

Ἄ σύντροφε! Ὡς ἐκείνη τὴν ὥρα, ὡς ἐ-
κείνη τὴ στιγμή, τίποτα δὲν εἶχα φανταστεῖ,
ἀπ' ὅλη τὴ φοιτητὴ τραγωδία πὸν μοῦ προετοι-
μάζοταν. Εἶχα συνηθίσει νὰ νομίζω τὴν ιστο-
ρία μου μὲ τὴ γυναῖκα τοῦ Σάρα Μπίνου, σὰ
μιὰ πολὺ ἀπλή, μιὰ τόσο ἀκίνδυνη, σὰν πολλὲς
ἄλλες, ιστορία. Νὰ τὴν ἀγαπήσω; ἔλεγα στὸν
ἑαυτὸ μου. Μπα, ποτὲ δὲ θὰ γίνεαι αὐτὸ, τόσο
εἶμαι βέβαιος. Κι' ὅμως ἔγινε διαφορετικά,
γιατὶ τὴν ἀγάπησα ἀλοῖμονο. Κάθε μέρα πὸν
περνοῦσε, ἐνωθῆμι καὶ πὸν ἀπαραίτητη τὴ φι-
λία της, κάθε μέρα πὸν περνοῦσε ἡ ψυχὴ μου,
μέθαγε μὲ τὴν ἀνάμνησή της. Ἐκατὸ φορὲς
μετὰ τὸ συνιπάνταιμα κείνο τοῦ Μπίνου εἶπα
ν' ἀποτραβηχθῶ, ν' ἀλλάξω ζωὴ, νὰ βρῶ τίποτ'
ἄλλο πὸν νὰ μοῦ κουνήσει τὸ ἐνδιαφέρο. Ἐκατὸ
φορὲς βγαίνοντις ἀπ' τὸ σπίτι μου, ἔπαιρνα
τοὺς πὸν μακρινούς ἀπ' τὸ σπίτι της δρόμους,
γύριζα ἐδῶ γύριζα ἐκεῖ, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὴν
ξεχάσω. Ἀλοῖμονο! Καὶ τὶς ἑκατό, καὶ τὶς χί-

λιες φορὲς τὰ βήμιά μου σὰν κουραζόντου-
σαν, σὰ γίνοντιουσάν πεθαμένα, ἔστεκαν σὲ
μιὰ μεργιά—κι' ἦτανε ἡ μεργιά κείνη ὁ δρόμος
τοῦ σπιτιοῦ της.

Υπάρχουν λοιπὸν περιστατικά, πὸν εἶνε
ἀπὸ τὴν εἰμαρμένη γραμμένα νὰ γίνουιν, πὸν δὲν
μπορεῖ νὰ τ' ἀποφύγει κανεὶς; Ὑπάρχει λοι-
πὸν στὸ βάθος κάθε εὐτυχίας, κρυμμένη ἀπελ-
πιστικά ὀλίκαση ἢ δυστυχία, ἔτοιμη νὰ μᾶς
καταπιεῖ; Μπορεῖ νὰ 'ναι ἔτσι; Σύντροφέ μου
δὲν εἶναι φοβερὸ αὐτό;

Εἶχανε περάσει τέσσερις μῆνες, τέσσερις μῆ-
νες ἀπίστευτης ἀλόγωσης, πὸν μοῦ κόστισαν
ὁ Θεὸς ξέροι πόσο. Δὲν τοὺς ἔβλεπα συχνά πιά,
μιὰ-δυο φορὲς μόνο ἀπὸ μακριά.

Ὅπου ἓνα βράδι, σὶν κλειοῦνε τὰ μαγαζιά,
κι' ἀκούγεται ὁ χαρακτηριστικὸς κείνος κρότος
τῶν ρουλιῶν, καθὼς σεργιάνιζα συλλογισμένος
βουτηγμένος στὶς σκέψεις μου, τὸν ξαναπαν-
ταίνω. Μοῦ φάνηκε κείνη τὴ στιγμή πὼς ἀντα-
μῶσα τὸν πὸν θανάσιμο ἐχθρὸ μου, ταράχτηκα,
προσπάθησα ὅμως νὰ φανῶ ψύχραιμος, σχεδὸν
θυμωμένος.

Αὐτὴ τὴ φορὰ ἦταν ἡμερὸς, ξεμέθητος γιὰ
πρῶτη φορὰ, μοῦ μίλησε μὲ σιγανὴ φωνή, μὲ
μιὰ φωνὴ σβηστή, σβραχνή, σὰ νὰ 'βγαίνε ἀπὸ
τὸν τάφο. Μοῦ ζήτησε συγγνώμη γιὰ ὅτι εἶχε
γίνει μὲ φορὰ, γιὰ κείνο τὸ κακό του φέροσιμο
πὸν ζητ ὕσε νὰ τοῦ τὸ συγχωρῶσα.

Μὲ πῆρε ἀπ' τὸ χέρι, καὶ μὲ βῆμα σιγανὸ
περπατήσαμε ὀλόκληρες ὥρες, στοὺς ἐρημικοὺς
δρόμους. Μοῦ ἔλεγε γιὰ χίλια δυο πράγματα,
ἀδιάφορα ἐπεισόδια, μοῦ ζάλισε τὸ μυαλό μου
μὲ τὶς ιστορίες του. Λόγον χάρη μοῦ μίλησε
γιὰ κάποιον ἑβραῖο φίλο του, πὸν 'χε λείει δυο
παιδιά, ἓν' ἀγόρι κι' ἓνα κορίτσι, μ' ἀπὸ δια-
φορετικὲς μανάδες. Καὶ λοιπὸν σὰν ἀπομεγά-
λωσαν τὰ δυο κείνα παιδιά, κι' ἔφτασαν τὴ
χρυσὴ ἡλικία τῆς νεότητος, ξαφνικὰ χαθήκανε,
γίνανε καπνός, χωρὶς ν' ἀφήσουν ἴχνοι. Ὅπως
ὅμως ἦταν καπὰτσος ἀνθρώπος καὶ μὲ γερὸ
μυαλό, δὲν κάθησε νὰ πολυνιαστεῖ γιὰ τὸν
χαμὸ αὐτό, μόνε ξαναπαντρέφτηκε γιὰ ν' ἀπο-
χτήσει ἄλλο παιδί, μὲ τὴν ιδέα νὰ χωρίσει καὶ
καὶ νὰ ξαναπαντρευτεῖ, καὶ ν' ἀποχτήσει δυο
παιδιά ἔτσι ἀπὸ διαφορετικὲς μανάδες. Θεὸς
σχωρέσιον ὅμως, πέθανε, καὶ δὲν τὰ κατάφερε
ὅπως ἤθελε. Εἶδες τὶ ἀλλόκοτος ἀνθρώπος
αὐτός ὁ φίλος μου; μοῦ 'κανε κι' ἔσκασε στὰ
γέλια, καὶ συνέχισε τὶς κοντές του ιστορίες,
πὸν 'τανε νὰ τὸν βαργίεσαι.

Ναὶ ὅμως, μοῦ μίλησε καὶ γιὰ τὴν γυναῖκα
του, Μοῦ μίλησε καὶ γιὰ κείνην! Λὲς καὶ τὸ
'κανε ἐξεπίτηδες αὐτό, κι' ἀφησε λίγο διάστημα
γιὰ νὰ μοῦ κάνει πὸν ἐντύπωση. Δὲ θὰ μπο-
ροῦσα ποτὲ νὰ σοῦ καθορίσω, τὸ βαθὺ καὶ
σκοπινὸ κείνο αἰσθημα πὸν μὲ πλημμύρισε, σὰν
ἄκουσα νὰ μοῦ λείει πὼς μὲ ἀναζητοῦσε, πὼς

τὸν παρακαλοῦσε νὰ μὲ πῆγαινε νὰ τὴν ἔβλεπα.
Ναὶ, ὅλα γίναινε μοιραῖα. Καὶ μοιραῖα τὸν ἀ-
κολούθησα ὅπου ἤθελε, δίχως νὰ τοῦ πῶ ὄχι,
δίχως νὰ φέρω τὴ παραμικρὴ ἀντίσταση, βαδί-
ζοντας ἔτσι στὴν τέλει καταστροφὴ μου.

Σὶν ξαναπέρασα τὸ κατῶ ρῖμ τῆς σπιτακού-
λας τους, ὕστερ' ἀπὸ τόσο γρόνο, ἢ σαρκιακὰ ἐ-
πιθυμία μὲ τάραξε πάλι σύγκορρο. Τὸ μόλυσμα
τῆς αἰσχροῦς αὐτῆς ἐπιθυμίας, ἦταν ἀπέθαντο,
μὲ μέθαγε, μὲ φούσκωνε, μὲ σύγγιζε! Δὲν ξέ-
χασα τίποτα, ὡς κι' οἱ πὸν ἀπλοῦστερες λεπτο-
μέρειες, μένουιν ἀνέπαφες στὴ μνήμη μου.

Ναὶ σύντροφε, τὸ 'νωθῆμι, τὸ μάντεβα πὼς ἡ
στιγμὴ κείνη ἔπαιζε τὴ τύχη μου. Μιὰ σκέψη,
ἐπιθυμία σ' ἔψη, μ' ἔκανε νὰ φιντάζομαι πὼς
ἡ γνωριμιά αὐτὴ θὰ 'χε ποῦ κακὰ ξεμπερδέ-
ματα. Πρῶσθηση; Πρῶληψη; Οὔτε μὲ μέλλει
τὶ ἦσαν. Σὰν μ' ἔχηκα σὲ κείνο τὸ ἄθλιο περι-
βάλλον, τὸ 'ξερο, τὸ 'νωθῆμι πὼς μόνον κατα-
στρεμμένος θὰ ξαναβγαίνα.

(Ἔχει συνέχεια)

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΙΟΥ

ΞΕΡΩ ΕΝΑ ΝΕΟ...

Ξέρω ἓνα νέο παράξενο, σχεδὸν παιδάκι ἀκόμη,
πὸν ποῖν τῆς ὥρας του ἔμαθε καὶ τὰ βαρεθῆκε ὅλα.
Μὰ εἶναι μιὰ ὠραία κεφαλή κι' ἔχει μιὰ πλούσια κόμη
κι' εἶναι τὰ μάτια του ἡρεμα, γλυκὰ κι' ὄνειροπόλα.

Στοὺς δρόμους ὀλομόναχος σὰ φάντασμα γλυστρώντας
χαμογελάει στὴ σκέψη του καὶ στὴν ὠραία ψυχὴ του
μὰ ἀπ' τὴν καρδιά του ἀγνότατη στὰ πλάσματα περῶντας,
στὴν προσφορὰ της γίνεται φαρμάκι ἢ πρόθεσή του.

Τὸ κάθε τί στὰ χεῖλη του πικρίζει ὅτι κι' ἂν τύχει,
τόση εἶναι πὲς, ἡ ἀρρώστεια του, ἡ εὐαισθησία του τόση,
πὸν πὰ ν' ἀλλάξει δὲ βολεῖ τὴ θλιβερὴ του τύχη
καὶ δὲν τὸν φτάνει τίποτε χωρὶς νὰ τὸν πληγῶσει.

Μὰ ἐκεῖνος, τρυφερότατα θωροῦντας τὴν πληγὴ του,
ὕψωνε μὲ ἔπλο ἡρεμο καὶ δὲν πικρῶνεται
μονάχα λίγο ἡσκιώνεται ἢ εὐγενικὰ μορφή του
κι' ὀλοένα θλιβερότερα στὸν ἑαυτὸ του κλειέται.

Ἄπ' τὴ ζωὴ ἀπλησίαστος, σὰν τὰ ἱερά καὶ τὰ ἅγια,
περήφινος στὴν ἦττα του, στὴ νίκη πειραγμένος,
μὲ τέτια ἐδῶ πὸν δέσανε τὴν ὑπαρξί του μάγια
τί θέλει αὐτὸς ὁ ἀπόβλητος, τί θέλει αὐτὸς ὁ ξένος;

Μ. ΖΩΤΟΣ

ΤΟΜΠΟΛΑ

Πάλι ἔσκυψαν τὰ κεφάλια, ἔλα μαζί, γύρω
στὸ θημποφωτισμένο τραπέζι, κι' ὁ κύρ—Σταῦ-
ρος, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ μετέωρα στὴν ἄρη τῆς
μύτης του, γυαλιά, προσπάθησε νὰ διακρίνει τὸ
μικροσκοπικὸ νούμερο πὸν κρατοῦσε μὲ τὰ χον-
τρὰ δάχτυλά του.

—Χμ... χμ... ἔκανε προκαταρκτικά, γιὰ νὰ
κερδίσει χρόνο. Κι' ὕστερα ἀπάγγειλε:

—...Δεκαεννέα.

—Ἐγώ!, πετάχτηκε ἡ Ἀνθούλα. Καὶ σκέ-
πασε τὸ τετραγωνάκι στὴν καρτέλλα της, ἀνα-
πηδώντας ἀπὸ τὴ χαρὰ.

—Κάνατε τὴν ἀρχή, ψυθύρισε χαμογελών-

τας δειλὰ ὁ φοιτητάκος μὲ τὸ χλωμὸ κι' ἀδύνατο
μουτράκι.

Ἡ Ἀνθούλα, ἐκούνησε κοκκέτικα τοὺς ὤ-
μους της.

—Ὀγδόντα τρία, ἂν ἤχησε ἡ χοντρὴ φωνὴ
τοῦ μπάμπια—Σταύρου.

—Τσιγκουῖνα παρὰ τόσσερα, εἶπε ὁ Βλάσης.

—Ὅλοι γέλασαν δυνατά.

—Ἀνόητε, ἔκανε διήθεν σοβαρὰ ἡ μητέρα.

Ὁ Βλάσης ἦταν τὸ ἀδικημένο παιδί τῆς οἰ-
κογενείας. Ἐνα μεγάλο, ἀκαιόνιστο κεφάλι μὲ
πρισμένα κι' ἡλίθια μάτια. Εἶχε καὶ μιὰ φωνὴ
βαρὺ καὶ ἔρρινη, ὅπως τὸ πλεῖστο τῶν βλα-
κῶν.

Ο νεαρός αξιωματικός με τὸ μονόκλ—ἦταν ὑπολοχαγός—ἔσκυψε στὸν πλαϊνὸ του ἔμποροῦ-πάλληλο καὶ εἶπε σιγανά, πονηρά :

—Αὐτοὶ οἱ ἠλίθιοι λένε κάποτε καὶ μερικὰ πετυχημένα...

Ἡ Μαρία τ' ἄκουσε καὶ κοκκίνησε. Ὁ Βλάσης ἦταν ἀδερφός της.

—Τριάντα ὑκτώ! εἶπε με στόμφο ὁ μπάρμπα—Σταῦρος.

Ἡ φωτιά ἐτρίζε στὸ τζάκι. Ἡ καθιστὴ λάμπα τοῦ πετρελαίου, φώτιζε κίτρινα καὶ ἀμυδρὰ τὸ κόκκινο τραπεζομάντιλο, τὸν κύκλο ἀπὸ τίς καρτέλλες καὶ τὰ σκυμμένα κεφάλια,

—Σταμάτησε ἡ βροχή; ρώτησε κάποιος ἀπὸ τὰ κορίτσια.

Κάνα—δυσ τὸς γελάσανε, ἔτσι, χωρὶς λόγο, ὅπως τὸ συνηθίζουν τὰ κοριτσόπουλα, ἀπὸ κοκκεταρία. Ἦσαν οἱ μικρότερες, δυὸ μαθήτριες με μπλὲ ποδιές. Ἡ Ἀνθούλα, σοβάρισε τὸ ἀτήριαντό της μουτράκι. Ἦξερε πὼς ἀπόψε, ὅλοι ἦσαν ἐκεῖ γι' αὐτὴν καλεσμένοι. Ναι, γι' αὐτὴν καὶ τὸν ἀξιωματικό. Κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι, κατὰ τύχη βέβαια, αἰσθάνθηκε πλάι στὸ δικό της, τὸ γόνατο τοῦ ὑπολοχαγοῦ.

—Δεκαεφτά, εἶπε ὁ μπάρμπα—Σταῦρος καὶ φτερνίστηκε δυνατὰ

—Κρύωσες, ἔκανε με πείσμα ἡ γυναίκα τοῦ καθότανε πλάι στὴν ἀδερφή της.

—Καλὲ ἀλήθεια, σάμπως δὲν βρέχει πιά! Καὶ ἡ Σταθούλα, ἡ μαθήτρια, στρέφοντας νὰ ἰδεῖ τὸ παράθυρο, ἐκοίταξε με τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ της τὸν ὑπολοχαγό. Ἐκεῖνος χαμογέλασε με τὴν ἄκρη τῶν χειρῶν του, χωρὶς νὰ δείξει ὅτι ἐκατάλαβε. Κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι ἐπίεσε τὸ γόνατο τῆς Ἀνθούλας ποὺ ἀνατρίχιασε.

Ἡ κυρία Εὐτέρπη, ἡ μητέρα, μονάχη αὐτὴ ὕψωνε τὸ κεφάλι καὶ με τὸ ποζάτο καὶ αὐστηρὸ βλέμμα της, ἐπιθεωροῦσε τὴν συντροφιά. Οὔτε ἔδινε σημασία στὴν ἀσπρογάλαξη καρτέλλα ποὺ ἦτανε μπροστά της. Πλάι της, ὁ ἄντρας της, ἔσκυψε, μ' ἓνα του συνηθισμένο ὕφος ὑποταγῆς, τὸ κεφάλι πάνω στὴν καρτέλλα του. Ὁ σύγαμπος τοῦ ἀπήγγελε τὰ νούμερα. Τὰ δύο ζευγάρια αὐτά, με τίς ἀδερφές γυναῖκες τους, ἦσαν τὰ γεροντότερα τῆς παρέας.

—Καλὲ σκεπάζετε, μαμά, τὸ εἰκοσιτρία! Ἐχει βγαί, εἶπε ἀνυπόμονα ἡ Σταθούλα με τὴν μπλὲ ποδιά.

Ἡ κυρία Εὐτέρπη, μάλις ποὺ ξαφνιαστικὲ σὶς σκέψεις ποὺ ἴ ἀκολουθοῦσε. Ἀφηρημένα, ἐσκέπασε τὸ νούμερο.

—Καλὲ ὄχι αὐτό! Τὸ διπλανό. Αὐτὸ εἶνε τὸ τριανταπέντε! Ποῦ ἔχετε τὸ νοῦ σας;

—Νὰ μοῦ κάνεις τὴ χάρη, εἶπε ἡ κυρία Εὐτέρπη, αὐστηρά.

Ἡ Σταθούλα ἔσκυψε τὸ κεφάλι της. Ἀνάμεσα ἀπὸ τίς κρεμασμένες ἀφέλειες, φάνηκαν τὰ μαγουλάκια ποὺ κοκκίνησαν... Καλὲ μπροστά στὸν κύριο ἀξιωματικό!..

Ἡ Πόπη τὴν ἐσκούντησε καὶ γέλασε. Ὑστερα, κι' οἱ δυὸ μαζί, σκύβοντας, πνιχτά, ἐγέλασαν, ὅπως στὸ σχολεῖο.

Ἀπέναντι ἀκριβῶς καθόταν τὸ κορίτσι με τὰ μαῦρα. Ἀσάλευτη ἐκοίταξε τὴν καρτέλλα της. Ὡστόσο δὲν εἶχε παρὰ νὰ τῆς ρίξεις μιὰ ματιὰ γιὰ νὰ ἰδεῖς πὼς εἶχε σίγουρα ἄλλοῦ τὸ νοῦ της.

—Τριαντακοτὴ, ἐβροντοφώνησε ὁ μπάρμπα—Σταῦρος.

—Τσιγκουῖνα, ξεφώνησε ἡ Ἀνθούλα καὶ χτύπησε χαρούμενα τὰ χέρια της, χοροπηδώντας στὴν καρέκλα.

—Κερδίζετε δεσποινίς, ψιθύρισε ὁ ὑπολοχαγός με τὸ μονόκλ.

Ἡ κυρία Εὐτέρπη, ἀδιόρατα, χαμογέλασε. Ἦταν εὐχαριστημένη.

Ἐδῶσαν τῆς Ἀνθούλας τὸ δίφραγκο.

—Σὲ καλὴ μεριά, εἶπε με τὴν ἀνυπόφορη φωνή του ὁ Βλάσης.

Ἐγέλασαν.

—Ἀθάντι γιὰ τὴν τόμπολα, βρυχήθηκε ὁ κυρ-Σταῦρος καὶ στήριξε τὰ γυαλιά του.

Ἐσκυψαν πάλι. Ἐγείνε μιὰ σιωπὴ.

—Ἐβδομήντα τρία.

Ἡ Πόπη κι' ὁ φοιτητὴς ἐσκέπασαν. Σιωπὴ.

—Βρέχει, ψιθύρισε ἡ Σταθούλα.

Στάθηκαν ὅλοι, ν' ἀκούσουν. Στὸ δρόμο, ν' ἰ, ταχτικά, ἤχουσε τὸ νερό.

—Ἐμπρός, ἔμπρός, εἶπε ὁ πατέρας, ἀνυπόμονα, σὰ νὰ φοβόταν. Κι' ὅλο καμπούριαζε, καμπούριαζε.

Ἡ κυρία Εὐτέρπη τὸν ἐσκούντησε, με δύναμη. Τὸ κεφάλι του ταλαντεύτηκε, ὑπομονετικά.

Ὁ μπάρμπα—Σταῦρος ἐτράβηξε πάλι.

—Τριανταεπτά!

—Κούνα τα, κούνα τα μπάρμπα, εἶπε ὁ Βλάσης.

Ἡ Πόπη, μονάχη της, ἐγέλασε. Ὁ φοιτητὴς τὴν ἐκοίταξε μ' ἐλπίδα, γέρνοντας τὸ κεφάλι ἐλαφρὰ, παραπονιαρικά. Αὐτὴ οὔτε ποῦ τοῦδινε σημασία. Ἡ ἀπάθεια τοῦ ὑπολοχαγοῦ τὴν ἐφούρκιζε.

—Θάχετε κάνει στὸν πόλεμο, εἶπε με νὰ-ζιάρικη δειλία ἡ Ἀνθούλα, σκύβοντας τὸ κεφάλι.

Ὁ ὑπολοχαγός δὲν ἀπάντησε.

Παραξενεμένη, περίμενε. Ὑστερα, σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ τοῦρριξε μιὰ ματιὰ. Στε, ὅταν ἀκίνητος, ἀφηρημένος. Ἀκολούθησε τὸ βλέμμα του. Τὸ χλωμὸ κορίτσι με τὰ μαῦρα, ἀπέναντι, ἔσκυψε διαστικὰ τὸ κεφάλι.

Ἡ Ἀνθούλα στάθηκε συλλογισμένη.

—Μόνο ἡ δεσποινίς δὲν μιλάει, εἶπε ὁ ὑπολοχαγός. Καὶ σὰ νὰ ντράπηκε γι' αὐτὸ ποῦ εἶπε, προσπάθησε νὰ γελάσει, βιασμένα.

Ὁλοι ἐκοίταζαν. Ἐκεῖνος βρισκόταν σ' ἀμηχανία. Τὸ λευκὸ κορίτσι με τὰ μαῦρα—θᾶταν

ὡς δεκαεπτά χρονῶν—ἔμενε με χαμηλωμένα στὴν καρτέλλα του τὰ μάτια, ἀσάλευτο.

Ἐῶ, ἀκουγόταν ὁ θόρυβος τοῦ νεροῦ.

Ὁλοι ἔσκυψαν πάλι. Ὁ πατέρας πὸ πολὺ. Ὁ ἀνεμος ἔσεισε τὰ τζάκια κι' ἡ Σταθούλα ἀνατρίχιασε. Τὸ τζάκι πέταξε σπίθες.

—Δὲν ἔχουμε ὑμπρέλλες, ἔκανε ἡ Πόπη ὑφώνοντας τὸ κεφάλι.

—Θὰ σταματήσει ἡ βροχὴ, εἶπε τὸ κορίτσι με τὰ μαῦρα. Ἡ φωνὴ του ἦταν θαρειά, παράδοξη.

—Πὼς λέγεται ἡ δεσποινίς; ρώτησε χαμηλόφωνα ὁ ὑπολοχαγός τὸν ἔμποροῦπάλληλο.

—Δὲν ξέρω τὸ ἐπώνυμό της, εἶπε κείνη. Τὴν λένε Μάρθα. Εἶνε ἀπὸ τὴ Μικρασία, πρόσφυξ. Καὶ ὄρφανή. Τῆς ἔσφαξαν τὸν πατέρα της οἱ τσέτες. Ἡ μ. ννα της ἐκάηκε. Μπροστά στὰ μάτια της, ἔβρεις...

—Ἄ...

Ὁ ὑπολοχαγός ἐστήριξε τὸ βλέμμα στὸ κέντρο τοῦ τραπεζιοῦ. Κάτω στὴ τάση τῆς λάμπας. Μιὰ σειρὰ ἀπὸ ὄραματα περνοῦσε στὰ θολωμένα, γκριζὰ του μάτια.

—Ἐβρεις, συνέχισε ὁ ὑπάλληλος, ἔχει μιὰ περιέργη λόξα: Δὲν μπορεῖ νὰ ἰδεῖ τὴ φωτιά. τὴν πιάνει σύγκρυο ὅταν τὴν ἀντικρύζει.

—Ναί!..

—Ἀκριβῶς ὅπως ἐμεῖς ὅταν ἀκοῦμε ἓνα μπαχαῖρι νὰ στριγγίξει στὸ πιάτο... ξέρω γώ... κάτι τέτοιο.

—Γιατί ἄραγε; εἶπε ὁ ὑπολοχαγός.

Ὁ ὑπάλληλος τώρα εἶχε ἄ-λοῦ τὸ νοῦ του.

—Δὲν ξέρω, ἔκανε σὲ λίγο διαστικὰ. Τὶ νούμερο εἶπατε; ρώτησε τὸν κυρ-Σταῦρο μ' ἐνδιαφέρον.

—Ἐξήντα.

—Εὐχαριστῶ. Καὶ τὸ σκέπασε. Ἡ φωνὴ του ἦταν φοβερὰ ἀνόητη.

Ἡ κυρία Εὐτέρπη χτυποῦσε τὸ πόδι της ρυθμικά, με πείσμα.

—Ποῦ μένει τώρα; ρώτησε ὁ ὑπολοχαγός χαμηλόφωνα.

—Ἐδῶ. Εἶνε μακρυνὴ συγγενὴς τοῦ σπιτιοῦ. Ὑψωσε τὰ μάτια. Τὸ κορίτσι ἔμενε ἀσάλευτο. Ὡστόσο, μιὰ ντροπὴ τὸν ἐπίασε ξαφνικὰ καὶ χαμήλωσε τὰ μάτια του. Θαρροῦσε... ὄχι, ἦταν βεβαίος, ναι, πὼς ἐκείνη τὰ εἶχε ὅλα ἀκούσει.

Ἀρχισε νὰ τρέμει.

—Τριάντα-ἑπτὰ... ἐξήντα-τέσσερα... ἄσσοι!

—Πικουλίνο, εἶπε ὁ Βλάσης, ἡ αἰώνια ἐπιβόξ!

Ξαφνικὰ, ἔγινε ἓνας θόρυβος. Ὁ πατέρας, σηκώθηκε, τρέποντας, ἀπλώνοντας τὰ χέρια.

—Τόμπολα! φώναξε ὁ Βλάσης, θριαμβευτικά, σκυμμένος στὴν καρέκλα του. Μά, ἡ φωνὴ ξεφύχθηκε στὰ χεῖλη του.

Βοήθεια... βοήθεια, ἀγκομάχησε ὁ πατέρας καὶ ἐπίασε τὸ στηθος του, σὰ νὰ πνιγόταν, σπασμωδικὰ.

Ὁλοι εἶχαν πεταχτεῖ ὄρθιοι, καρέκλες ἀναποδογύρισαν.

Θέ μου, ἡ καρδιά του πάλι, εἶπε ἡ κυρία Εὐτέρπη. Νερό... γρήγορα λίγο νερό!..

Κάποιος ἐβγήκε τρέχοντας. Τὰ κορίτσια, παλαιασμένα, ἔτρεμαν. Ὁ πατέρας ἔπεσε στὴν καρέκλα, βαρὺς...

—Τελείωσε, κάποια φωνὴ εἶπε, τρομαγμένη.

Ὁ ὑπολοχαγός, τὸν εἶχε κρατήσει στὴν ἀγκαλιά του. Μιὰ γυναίκα, ἐστρίγγλισε.

—Τὸν πιάνει συχνά, ἐξήγησε χαμηλόφωνα ὁ ἔμποροῦπάλληλος. Ἰδίως τώρα τελευταία...

—Γρήγορα στὸ κρεβάτι του, εἶπε ἡ θεία.

—Δὲν εἶνε τίποτα... τίποτα, ἐβεβαίωσε ὁ θετός προσηθώντας νὰ πλησιάσει ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ γυναικόπαιδα, στὴν πολυθρόνα.

Τὸν ἐσήκωσαν σιγὰ καί, ὅλοι μαζί, προχώρησαν πρὸς τὸν διάδρομο.

—Στὸ κρεβάτι του... στὸ κρεβάτι του, εἶπε ἡ θεία, ἐνθουσιασμένη γιὰ τὴν ἰδέα της.

Ἐπήγαιναν ὅλοι μαζί, μπουλοῦκι, σὰ νὰ τὸν βαστοῦσαν μαζί. Ἐκεῖνος, ἐξαντλημένος, με τὰ μάτια βασλειμένα, μάλις ποῦ ἔσπερνε τὰ πόδια του. Ὁ ὑπολοχαγός τὸν ἐκρατοῦσε ἀπὸ τὴν μασχάλη.

Μέσα, τὸν ἐξάπλωσαν.

—Βγάλτε του τὸ κολλ.ρο, εἶπε ὁ μπάρμπα—Σταῦρος.

Ὁλοι βιαζόντουσαν νὰ βοηθήσουν. Ὁ ὑπολοχαγός, πὸ ξένος, ὑποχώρησε στὸ διάδρομο, διακριτικά. Ἐκεῖ στάθηκε, σὶ ὀ σκοτάδι, μήπως τὸν χρειασθοῦν.

Ξάφνου, ἀνατρίχιασε. Τοῦ εἶχε φανεῖ πὼς ἐκεῖ, πλ ἴ του, κάποιος ὑπῆρχε. Ἡ καρδιά του ἐκτύπησε καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ στρέψει τὸ κεφάλι... Ἐμίλησαν!

—Ὁ θάνατος... πάλι ὁ θάνατος!.. ψιθύρισε κάποια φωνή.

Στράφηκε. Δὲν εἶδε, με τὴν ἀναγνώρισε. Ἐκανε νὰ στηριχτεῖ στὸν τοῖχο. Κάτω ἀπὸ τὸν καρπὸ του ἐνοιωσε μιὰ σάρκα θερμὴ. Στὴν πιά, κάποιος ἀγκομαχοῦσε.

Κοιτάχτηκαν ἀμίλητοι, με τὰ μάτια βουτηγμένα στὸ σκοτάδι. Ὑστερα, ἐκεῖ, χωρὶς νὰ ξέρει γιατί, ἐτράβηξε σπασμωδικὰ αὐτὸ τὸ χέρι κοντὰ του, ἢ τὸν τράβηξε 'κεινο—δὲν θυμάται πιά καλὰ. Σιέφθηκε μόνο:

«Τὸ κορίτσι ποῦ φοβάται τὴ φωτιά...»

Ἀνατρίχιασε πάλι, νοιώθοντας πολὺ κοντὰ στὸ μάγουλό του τὴν ἀναπνοή της. Μιὰ ζάλη τὸν ἐτόλιξε. Θαρροῦσε πὼς τρεκλίζει.

—Ὁ θάνατος... πάλι ὁ θάνατος! ψιθύρισε ἐκείνη ξαναμμένη πλάι του. Καὶ ἦταν ἡ φωνὴ της στ' αὐτὸ του.

...Ὑστερα, τὸ γυμνὸ της μπράτσο, θερμὸ, τὸν ἀγκάλιασε ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ τὰ χεῖλη της ἐκόλλησαν στὰ δικά του.

ΤΟΤΕΣ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Μην τρέχεις τόσο κι' έχω κουρατιή
στο χέρι σου, έτσι, λίγο νάκουμπήσω
και μη θαρρείς πως πάω να σου θυμίσω
κάτι που απ' την κενδιά σου έχω σβυτιή.

Τόν ίδιο δρόμο εβγαίν' με σκυφτοί
κι' αποσταμένη ως λίγο ξμεινα πίσω
με κάλεσες... μα πρόχου σ' ληπνήσω,
δυο μπράτσα με κρατούσαν σηκωτή.

Δε θέλω να ξυτηήσω περασμένα
μα ήσαν τα χέρια τόσα αγαπημένα!

Έτοῦτο τ' ἀνηφόρι φτερωτή
δέν σου ζητώ σ' αν τότες νάνεβαίνω
μα λίγο μόνο απάνω σου γεστή
το ξέρεις, πόσο ασήμαντα βαραίνω.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ

ΜΠΟΕΜ

Φυσά βορραῆς ὄξω, στή γῆ τὸ χιόνι κρυσταλλώνει,
δέν ἔχω πιά χειρόγραφα Μιμῆ· ἔχτες τὸ βράδι,
ἀναψα τὰ στερνά σονέτα μου μεσ' τὸ πηχτὸ σκοτάδι,
γιὰ νὰ μοῦ ράψεις τὴ σχισμῆ, πούχα στὸ πανσελόν.

Κρουώνεις, βήχεις· τί σκληρὸς ὁ βήχας! Σοῦ ξεσκίζει,
φτωχὴ μικρή, τ' ὄραϊς σου μα πονεμένο, στήθος·
ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο καρφιά, βελόνες πληθὸς
φέρνει ὁ ἀγέρας, κι' ἀκουσε σαρκαστικὰ σφυρίζει.

Νάχαμε, λέει, φῶς, φωτιά, κανένα χοιρομέρι...
δὲ μοῦ μιλεῖς, κοιμήθηκες;... καλῶς τονε τὸν ὕπνο,
σ' ἀγκάλιασε, καὶ σ' ὄνειρο μπορεῖ κανένα δειπνο,
μὲ τὴν καλὴ του θέλησι, Μιμῆ, νὰ σοῦ προσφέρει.

Στάσου νὰ ρίξω τὸ παλιὸ παλτό μου, μὴν πουντιάσεις
ἔχεις-γυρμένο στὸ σκληρό, τὸ ἀχυρόνιο στρώμα,
τὸ ῥόδινο χαδιάρικο, μα ἀδύναμό σου, σῶμα
ἀντίο Μιμῆ γλυκειά... Μιμῆ κραιπήσου νὰ ξεχάσης.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΠΟΛΕΤΣΗΣ

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Εἶπες «Θὰ φύγω ἀνέκκλητα κάτω μακρὰ στὴ χώρα
τῶν Τροπικῶν λαχτάρισα τὸν αἴθριο οὐρανό,
ἢ φύση ἐκείνη ἢ ξωτική πατρίδα μου εἶν' ἐμένα,
θὰ φύγω πρὸς τὰ πέλαγα καὶ τὸν ὠκεανό».

Τὴν περασμένη μας ζωὴ ἤρθα νὰ σοῦ θυμίσω
Καὶ τὴν ἀγνήν ἀγάπη μας στὸ ἐρημικὸ νησί,
κι' εἶπες «Θὰ φύγω ἀνέκκλητα θέλω νὰ λησμονήσω,
τὰ περασμένα αἰσθήματα λησμόνα τα κι' ἐσύ».

Τώρα ἡ καρδιά μου ἢ ἄδολη λούχεις βαθεῖα ματώσει
βαρεῖα πατώντας πάνω της με τὸ στερνό σου τὸ ὄχι
μοιάζει με τ' ἀνθος ποῦ ἔλεσε μετὰ νερά τοῦ δρόμου
κι' ἢ λάσπη ἐκεῖ τὸ μάρανε μετὰ τ' ἄγριο πρωτοβρόχι.

ΒΑΣΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ

FRANCIS ZAMMES

ΘΑ ΧΙΟΝΙΣΕΙ...

Σε λίγες μέρες θὰ χιονίσει. Ἀναθυμᾶμαι τὴν
τὴν περασμένη τὴ χρονιά. Τὶς θλίψεις μου θυμᾶμαι
ἐδῶ στὴν ἀκρὴ τῆς φωτιάς. Ἄν με ρωτοῦσαν: Τί ἔχεις;
θάλεγα: Ἀφήστε με ἤσυχο, καὶ τίποτα δὲν ἔχω.

Ἐσυλλογίστηκα πολὺ, τὸν ἄλλο χρόνο, μέσα
στὴν κάμψα μου ἐνῶ ἔπεφτε βαρὺ τὸ χιόνι ἀπόξω.
Ἐσυλλογίστηκα ἄδικα. Τώρα καπνίζω ὡς τότε
τὴν πίπα μου τὴν ξύλινη πῶχει ἀκρὴ κεχουμπάρι.

Μυρρίζει πάντα ὁ δρυῖνος παλιὸς κομμὸς μου ὄραϊ.
Μὰ ἐγὼ ἤμουν ζῶο γιατί, μαθές, αὐτὰ τὰ πράματα ὅλα
ποτὲ ν' ἀλλάξουν δὲ μποροῦν κι' εἶναι μὴ ἀνήγητη πόζα
τὰ πράματα ποῦ γνώρισα νὰ θέλω ν' ἀποδῶξω.

Γιατί λοιπὸν σκεφτόμαστε, μιλάμε; Εἶναι γελοῖο,
τὰ δάκρια μας καὶ τὰ φιλιὰ μιλήν, αὐτὰ δὲν ἔχουν
καὶ τὰ καταλαβαίνουμεν ὡστόσο, κι' ἐνὸς φίλου
τὰ βήματα κι' ἀπὸ γλυκὰ λόγια γλυκύτερα εἶναι.

Τ' ἀστέρια τὰ βαφτίσανε χωρὶς νὰ λογαριάσουν
πὼς δὲ χρειάζονταν ὄνομα, κι' ὅσοι ἀριθμοὶ ἀποδεχθουν
πὼς οἱ κομηῆτες κάποτε θ' ἀφανιστοῦν στὸ σκοτό
δὲ θὰ τοὺς ἐμποδίσουνε με τοῦτο νὰ χαθοῦνε.

Καὶ τώρα ἀκόμα τάχατες ποῦ εἶναι οἱ παλιές μου θλίψεις
τῆς περασμένης μας χρονιάς; Μόλις ποῦ τὶς θυμᾶμαι.
Θάλεγα: Ἀφήστε με με ἤσυχο, καὶ τίποτα δὲν ἔχω
στὴν κάμαρά μου ἂν ἔρχονταν νὰ με ρωτήσουν: Τί ἔχεις;

Μεταφραστῆς Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΝΕΛΛΗ «ΤΑ ΡΙΓΙΠ ΤΗΣ ΓΗΣ»
Ποιήματα. Ἀθήνα 1929.

Βγήκαν πολλά, πάρα πολλά βιβλία τὸν τελευ-
ταῖον καιρό. Ἡ ἐπίσημη κριτικὴ ἀσχολήθηκε με
μερικὰ ἀπ' αὐτὰ, ἀλλὰ τὰ πέταξε σὶς καλλένδες
τῆς ἀδιαφορίας της. Ἐχὼ τὴν ἀκρόαδαντη πεποι-
θησι πὼς, προκειμένου γιὰ τὰ «Ρίγη τῆς Γῆς» τοῦ
Κανελλῆ, ἢ σιωπῆ της, ἂν δὲ σημαίνει ξάφνησμά
της ὄσπου νὰ συνέλθει γιὰ ν' ἀσχοληθῆ εὐρύτατα
με αὐτὰ, ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλέστερη ἐνδειξὴ τῆς
ὀριστικῆς χρεωκοπίας της. Ὄ! ἐγὼ δὲν εἶμαι κα-
θόλου ἀρμόδιος κι' ἄλλοι θάπρεπε νάχουν τώρα
τὸ λόγο. Τὸ λέω με πόνο. Μὰ ἀφοῦ δὲ μιλοῦν ἐ-
κεῖνοι ἂς πάρομε ἐμεῖς τὴ θέση τους. Τὶ νὰ γίνῃ!
Ἄς ἀφήσουμε, ἀνήξαιροι ὅπως ἤμαστε, νὰ μιλήσει
ἐλεύθερα ἡ καρδιά μας. Πρῶτα, πρῶτα: Τὸ βιβλίον
εἶναι μεγάλο, ὑπερβολικὰ μεγάλο. Σχεδὸν σὲ φο-

βίζει κι' ἀρχίζεις νὰ διατίθεσαι κάπως ἐχθρικά. Ὁ
ὄγκος τοῦ τὸ ἀδικεῖ. Ὅταν τ' ἀνοίξεις κι' ἀρχίζεις
νὰ τὸ ξεφυλλίζεις καὶ νὰ διαβάσεις, ἀπροετοίμαστος
ὅπως θάσαι, ξαφνιάζεσαι ἀπ' τὴ σκληρότητα τοῦ
στίχου, τὴν ἀναπάντεχη ἔκφραση, τὴ βαρβρό-
τητα τῆς οὐσίας. Ἄν αὐτὰ σοῦ γίνουν περιέργεια,
ἔχει καλῶς. Ἄν σὲ τρέψουν σὲ φυγῆ, τόσο τὸ χει-
ρότερο γιὰ σένα. Ἡ ποίηση τοῦ Κανελλῆ, ὅσο
ξαίρω, εἶναι κάτι νέο καὶ ὡς μαρφή καὶ ὡς οὐσία,
εἶναι λοιπὸν φυσικὸ νὰ σὲ ἐκπλήξει στὴν ἀρχὴ με-
χρὶς ὄτου προσοικειωθεῖς πρὸς τὴ νέα τεχντροπία.
Κι' αὐτὸ δὲ φτάνει: πρέπει νάχεις τὴν ὑπομονὴ
ν' ἀνακαλύπτεις τὶς κρυφές ὁμορφιές της ὅπως
ὁ χρυσοθήρας τὸ χρυσὸ στὰ βάθη τῆς γῆς, ποῦ
δὲν εἶναι βέβαια ὅλη χρυσάφι.

.

Ὁ Κανελλῆς βλέπει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ ζωὴ
σχεδὸν ἀποκλειστικὰ διὰ μέσου τοῦ ἐρωτισμοῦ. Δὲ
θέλω νὰ συζητήσω τὴν τέτλια ἀντίληψη τῆς ζωῆς·
μήτε κἂν ἡ ὀρθότητά της ἢ μὴ θὰ συνεπήγετο τὴ

δόξα του στη μιὰ περίπτωση και τὸν ἀφανισμό του στὴν ἄλλη. Ἐκεῖνο ποὺ νομίζω πὼς ἐνδιαφέρει εἶναι ἂν δίνονται αὐτὰ τὰ πράγματα με δυνάμη κι' ἂν βγαίνει μέσ' ἀπ' αὐτὰ ἕνας ζωντανὸς ποιητικὸς χαρακτήρ, μιὰ ξεχωριστὴ, δυνατὴ προσωπικότητα. Ἐχῶ τὴ γνώμη πὼς, με τὰ ὅργανα τῆς γῆς παρουσιάζεται σχεδὸν μεγαλοφάνως και γιὰ πρώτη φορὰ στὴ Νεοελληνικὴ ποιησὰ ἕνας ἐρωτικὸς τύπος Σατύρου φοβερὰ ἐνδιαφέρον. Ἡ ποιησὴ τους εἶναι ἀναβρασμὸς ἐρωτισμοῦ, ἀνόλαστος ἀνεμος ἐρωτικῶν ἐπιθυμιῶν, κυκλῶν διονυσιακοῦ πάθους. Εἶναι σὰ μιὰ τρικυμισμένη κάτω ἀπὸ τὰ σκοτάδια τοῦ μεσονυχτιοῦ θάλασσα ἐρωτικῶν ὀνείρων, φωτισμένη ὁμως και ὡς τὰ κατάβαθρά της διερευνημένη ἀπ' τὸν ἐκτοφλωτικὸ προβολεὶ τῆς ὀσμῆς τῶν σκέψεως. Πόση γνώση, θεὸ μου, και πόση συντριπτικὴ συνειδήσῃ τοῦ μοιραίου τῶν πάντων και τῆς χαρᾶς και τῆς ἡδονῆς και τῆς ὑγείας και τοῦ θανάτου. Στὸν ἄντρα ἡ ἀκατανίκητη δίψα τῆς ἡδονῆς, σὴν ἰκανοποίησὶς της γίνεται ἀργὴ φθορὰ θανατηφόρος. Στὸ θῆλυ δὲ συμβαίνει τὸ ἴδιο. Μὰ και δὲ φταίει γι' αὐτό. «Πάντοτε θὰ σὲ ζοῦν οἱ θάνατοί μου» παραπονιέται στὴ Νύμφη ὁ Σεληγός. «Πάνω μου ἀργὰ νὰ βιάζεσαι» ἀπαντᾷ ἡ συζη, σὰ νὰ μὴν ἄκουσεν ἐκεῖνη «και δὸς μου συγχώρη, ὅταν τίς μέρες σου τρυπῶ. Τέτια τὸ σπέρμα μ' ἔπλασε τοῦ κόσμου: στὸ φίλημα νὰ φθεῖρω ὅ,τι ἀγαπῶ»—Ἡ γνώση του κι' ἡ σκέψη του εἶναι ἐκπληκτικὴ. Ἄ! ἡ σκέψη τοῦ ποιητῆ ἡ λαβυρινθώδης, ἡ ἐλισσομένη γιὰ νὰ εἰσχωρήσῃ ὡς τὴν πιδ ἀνεξερεύνητη γωνιά τοῦ Μαιάνδρου τῶν παθῶν! Αὐτὴ ἐστάθη και σ' αὐτὸν ἡ φοβερὴ του πρόσθετη τιμωρία κι' ὅποιος μπορεῖ νὰ νιώσει, ἂς νιώσει. Μέσα ἀπ' αὐτὴ βγαίνει καθαρομένη, σὰ σίδερο ἀναλωμένο στὴ φωτιά ἐξελωμένη ἀπ' τὴν ἀναγκασιότητά της και τὸ μοραίο της ἡ ἀκολασία τῆς ἐρωτικῆς ποιήσεως τοῦ Κανελλῆ. Μέσ' ἀπ' τὴν κολυμβήθρα της ἀναδύεται λυγμικὴ, λευκὴ κι' ὄραία ἡ φυσιογνωμία τοῦ ποιητῆ.

Ὁ Κανελλῆς εἶνε κατάφορτος ἀπὸ ποιητικὰ ἑλικά κάποτε κάπως ἀνεπεξέργαστα. Ὁ φόρτος του αὐτὸς εἶνε ἴσως ἕνα ἔξοδο λάθος. Πάντοτε ὁμως εἶνε ἕνα λάθος. Προσθέτει στὸν ποιητὴ ἀφαιρῶντας ἀπὸ τὸν Καλλιτέχνη. Ἡ φρῶση του ἀπροσδόκητος καταπέλτης. Ἡ εἰκόνα του ἀσυνήθιστα δυνατὴ, καταπληκτικὴ τόσο, ποὺ νὰ ὑποπτεύεται κανεὶς πὼς εἶνε ἐξεζητημένη. Ἐχῶ τὴν πεποίθησιν πὼς δὲ συμβαίνει κάτι τέτιο. Αὐτὲς οἱ ἀναπάντεχες λέξεις και εἰκόνας εἶνε τόσο ἀφθονες ὅλα του τὰ ποιήματα, ὡστε ἀσφαλῶς, ἂν ἐπρόκειτο περὶ εὐρημάτων, δὲ θὰν τοῦφταναν τοῦ Κανελλῆ, ὄχι τὰ 25-30 τὸ πολὺ χρόνια του, ἀλλὰ μῆτε ἕνας ὀλόκληρος αἰώνας ἀναζητήσεων. Πρόκειται περὶ ἑνὸς νέου τρόπου, sui generis ἐντελῶς, προσδοχῆς τῶν πραγμάτων.

Ὅσο γιὰ τὴν ἐπίδραση τῆς ποιήσεως τοῦ Κανελλῆ ἀπάνω μας εἶναι καταθλιπτικὴ. Ὁ Κανελλῆς

δὲ συγκινεῖ παρὰ σπάρια (ἔρως ἐρώτων, ὀλόκληρη ἡ σειρά, ἡ ἀριστοτεχνικὴ, ἡ ἀνατριχιαστικὴ Σκιά του κ.λ.π.). Συνήθως ὀμβδίζει ἀνηλεῶς και μέχρι κοπῆσεως τὸ ἀνέτοιμο, τὸ διαρκῶς ἐξαφνιζόμενο πνεῦμα μας και μᾶς ἐπιβάλλεται χάλκινος κι' ἐκεῖ ἀκέρη ποὺ μᾶς ἀποτροπιάζει. Κάποιο τὸν εἶπαν πορνογράφου-ὡς λένε, δικίου ἔχουν. Φτάνει πὼς κι' ἐκεῖ ποὺ μιλάει πολὺ ἀνοιχτὰ, ἡ πρόθεσὶς του δὲν εἶναι νὰ μᾶς ἐρεθίσῃ κανόντας πορνογραφία και νὰ μᾶς τραβήξῃ.

Ὁ Κανελλῆς εἶναι ποιητῆς ἐξαιρετικῆς δυνάμεως. Αὐποῖμαι ποὺ δὲν μπορῶ ἐδῶ νὰ παραθέσω κομμάτια γιὰ νὰ ὑποστηρίξω μ' αὐτὰ τίς γνώμες μου. Ἀπλῶς ἐδῶ ἀναφέρω, γιὰ κείνους ποὺ βαριοῦνται νὰ ψάχνουν, τὴ «Σκιά» του και τὴν «ἀντία τοῦ θανάτου» ποὺ ἔκαμαν σ' ἐμένα τὴ μεγαλιέτερη ἐντύπωσιν. Ἐννοεῖται ὅτι εἶναι πλῆθος τὰ δυνατὰ ποιήματα τοῦ Κανελλῆ. Ἄλλωστε πᾶσι νὰ τονίσω πὼς μ' ὅσα κι' ἂν πῶ δὲ θὰ μπορῶ νὰ τὸν ἐξαντλήσω. Ἐδῶ δὲ δίνω παρὰ σκέψεις, σημειώσεις και χαρακτηρισμοὺς ποὺ μοῦ γέννησε τὸ διάβασμα τοῦ ὀγκώδους βιβλίου του. Κάτι νὰ ποῦμε σὰ σημειώσεις στὸ περιθώριο. Ὁ Κανελλῆς χρειάζεται μελέτη, συστηματικὴ ἀνάγναι γιὰ τὴν ὁποία δὲν εἶμαι ἴσως μῆτε ἰκανός, μῆτε πρὸ πάντων ἀρμόδιος. Θεωρῶ μόνο καθῆκον μου νὰ διαμαρτυρηθῶ γιὰ τὴν ἐνοχλησιωπὴ ποὺ ἐκάλυψε, σὰν τάφος, τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ ἔργον και θάθελα νὰχα τόσο μόνο κύρος ὅσο θὰ χρεοζόντανε γιὰ νὰ γίνω μ' ἐτοῦτο τὸ σημειώμα μου ἐκκοφαντικὸ τύμπανο σ' αὐτὰ τῶν ἐνδύξων πηρῶν κι' ἐκ τῶν μας ποῦ, φίνεται, καλὰ κοιμοῦνται πάνω σὲς εὐκολες, τίς φτηνὲς τῶν δάφνης.

M. M. ΖΩΤΟΣ

M. ΖΩΤΟΥ «ΒΗΜΑΤΑ» ΠΟΙΗΜΑΤΑ 1929

Μιὰ συλλογὴ ἀπὸ καμμιὰ τριανταριά ποιήματα διαλεγμένα βαλμένα στὴ σειρά σύμφωνα με τὴν ἐξελεξὴ ποὺ παρουσίασε ὁ Ζῶτος τὰ τελευταία χρόνια. Ἡ ἀποκρουσταλωμένη σημερινὴ σκέψη τοῦ ποιητῆ ξεβγαίνει ὀλοφάνερα ἀπὸ τὰ «Βήματα» τὸ δεύτερο μέρος τοῦ βιβλίου του. Μιὰ σκέψη πονεμένη γιὰ τὴ ραγισμένη του ζωὴ. Μιὰ ἔμμονη σκέψη ποὺ τὸν τυραννεί σ' ὅλα του τὰ τελευταία ποιήματα.

Αὐτὸ προδιαθέτει ἄσκημα τὸν ἀναγνώστη γιὰ τὸν λόγο, πὼς κάθε νέος σήμερα παρουσιάζεται, ραγισμένος, σὸν μὲ ὅσο πέρνει, προσπαθώντας μόνο με ὕμνους στὴ λύπη και στὸ ψυχικὸ πόνο νὰ συγκινήσει. Κι' αὐτὸ εἶναι πολὺ ἀπίθανο. Ἐνας νέος μένει πάντα νέος, ὅσο κι' ἂν πονάει ὅσο κι' ἂν ρουφιέται ἀπὸ ψυχικὲς ἢ σωματικὲς ἀρρώστιες. Ἄν ὄχι πάντα θάρθουν στιγμὴ ποὺ ἡ ἀνοιξὴ τῶν χρόνων του θὰ χαρεῖ και θ' ἀποτινάξῃ ἀπὸ τὴ Λήθη τὴ νεότητά του. Κανένας ὁμως δὲν τίς γράφει και δὲν τίς ζεῖ αὐτὲς τίς στιγμὲς τοὺς περισσότερους εἶναι αἰωνιότητες. Γι' αὐτὸ ὁ ἀναγνώστης βαρέθη-

κε πιά αὐτὸ τὸ ἴδιο, ποὺ στὰ 4)5 εἶναι και ψυτικό.

Στὸν Ζῶτο ὁμως δὲν γίνεται τὸ ἴδιο. Ἡ ψυχικὲς του περιπέτειες τὸν ἀποκρουστάλλωσαν σ' αὐτὸ τὸ σιάδι. Καὶ τὸ σιάδι αὐτὸ εἶναι ἀληθινὸ στὴ ψυχὴ του. Ὁ ποιητῆς γράφει συνειδητὰ κι' ἀληθινὰ κι' ὄχι ἀπὸ πιθισμὸ ἢ ἐπίδρασιν τῶν ἄλλων.

Αὐτὸ διαφαίνεται ἀπὸ τοὺς Λημονημένους σκοποὺς ποὺ προηγοῦνται στὰ «Βήματα» Τὰ λίγα αὐτὰ ποιήματα εἶνε ἕνας πρόλογος νὰ ποῦμε στὴ ψυχικὴ ἀποκρουστάλλωσιν τοῦ Ζῶτου π' ἀνέφερα πᾶρα πάνω. Εἶναι μιὰ Ἄναμονή, μιὰ λατρεῖσι, μιὰ ζοῆ, κι' ἕνας θάνατος τῆς ἀγάπης ποὺ τὸν τρικύμισαν σύγκορμα. Καὶ μιὰ ἀγάπη, ἔστο και γιὰ τὸ μικρότερο πρᾶγμα ἀνυποθέσομα, εἶναι σὲ πολλὲς ψυχὲς ἡ πρώτη και τελευταία διδασκαλία γιὰ ὅλη τὴν κατοπινὴ τους ζωὴ. Στὸ χίσιμό τους δένουνται χερσὸπόδαρα σὲ ὀρισμένες ἀντιλήψεις και τίποτα πιά! Αὐτὲς τοὺς κυβερνοῦν και τοὺς ζοῦνε. Αὐ ὁ συνέβηκε και στὸ Ζῶτο, νομίζω.

Τὰ ποιήματά του ὁμως εἶναι ἄρτια στὴν μονομερὴ τους ἔκφραση και ἀντίληψη τῆς ζωῆς, κι' αὐτὸ γιὰ εἶναι κάτι ἀπὸ τὴν ἴδια του ψυχὴ. . . . Αὐτὸ ἴσως εἶναι τὸ μόνο ψεγάδι του. Αὐτὴ ἡ μονομέρεια αὐτὴ ἡ ἀποκλειστικότητα σὲς ἀπόψεις, τίς σημερινὲς του. Πολλὰ του ὅπως «Ὁ θάνατος τοῦ ἄητου» «Ὁ ἰπτότης» «Τὸ τραγούμι μου» «;» «Τὸ ἔπαθλο» «Οἱ ξένοι» «Τὸ παραλήρημα» «Ἐνα ἀλαφρὸ ἀνασῆκωμα» «Χωριαμός» «Ἐνῶ τὸ πνεῦμα μου» κλπ, εἶναι μόνο γιὰ διάβασμα, ἄρτια, ὅπως γράφτηκαν στὸ βιβλίον, γι' αὐτὸ και δὲ θέλω νὰ τ' ἀποκόψω σὲ στίχους ἐδῶ. Πόλλα ἄλλοστε ἀπὸ αὐτὰ δημοσιεύτηκαν σὲ προηγούμενα φύλα τῆς «ΠΙΝΟΗ». Κρῖμα ποὺ μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἀφιερωμένα σὲ διάφορους γνωστούς τους. Αὐτὸ κόβει ἕνα ποίημα δηλαδὴ τὸ ἀπομονώνει στὸν ἕνα ποὺ ἀφιερῶθηκε κι' ὄχι στὴν ὀλομέλεια.

Ὅσο γιὰ τὰ λίγα αὐτὰ ποιήματα ποὺ κλείνουν οἱ: «Οἱ λημονημένοι σκοποὶ» πρὶν ὀπὸ τὰ «Βήματα» μᾶς φάνηκαν πολὺ λίγα. Γιὰ δὲ μῆχαν περισσότερο νὰ μᾶς δείξουν τὸν ποιητὴ πρὸ ποικιλομορφῆ ἀπ' οὗς μᾶς δείχεται στὸ βιβλίον του. Ἐνὸς λυρικοῦ τέτιου, δημοσιεύω τὸ δεύτερο ἐξᾶστιχο ποὺ ἔχω ἀπὸ τὸ ποιητῆ: «Διαθέσῃ 6χο δεύτερο (ἀνέκδοτο).

Θ' ἀφήσω ὡς τόσο μυτικὲς στὸν ἄμμο συμφωνίες ποῦν νὰ ἐξηγοῦνε ἀλλόκοτες, θλιμμένες ἱστορίες κι' ὕστερα φέροντας καυμούς και Βόγγους ξένων τόπων νᾶρθῃ τὸ κύμα ἀπὸ μακρὰ νὰ πάρει τὸν καμμό μου — με λέξεις πὼς νὰ τόνε ποῦν ἀνάξια χεῖλη ἀνθρώπων — στὰ ξωτικά του τὰ ὄργανα νὰ παίξει τὸ σκρόμμον.

Νά! τέτοια ποιήματα, λυρικά, πρὸ μουσικὰ κι' αἰσθαντικὰ ποὺ μιλάνε στὸν καθὲ ψυχὴ, λείπουν ἀπὸ τὴ συλλογὴ.

ΚΩΣΤΑ ΔΑΡΡΙΓΟΣ

MΑΡΤΗΣ 1929

ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΝΤΟΡΖΕΛΕΣ

Δίνουμε ἐδῶ τὴν ἐπιστολὴν με τὴν ὁποία ὁ Ρολάν Ντορζελέ: παρεχώρησε στὸν συνεργάτη μας τὴν ἄδεια μεταφράσεως τοῦ δημοσιευμένου σήμερα διηγήματός του:

«Κύριε και ἀγαπητὲ συνάδελφε,

«Θὰ ἤμουν πολὺ εὐτυχὴς νὰ παρουσιασθῶ ἀπὸ σᾶς στὸς ἀναγνώστες τῆς «Πνοῆς» και σᾶς εὐχαριστῶ θερμότατα γι' αὐτὴ τὴν ἐνδειξὴ φιλολογικῆς ἐκτιμήσεως.

«Τί κρίμα νὰ μὴ σᾶς γνωρίσω πιὸ πρὶν, πρὸ δύο χρόνων, ὅταν εἶμαι στὴν Ἀθήνα ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴ Συρία!

«Ἄλλὰ θὰ ξαναγυρίσω!

«Ἄν θέλετε νὰ μεταφράσετε ἕνα ἀπὸ τὰ διηγήματά μου, σᾶς δίνω πολὺ εὐχαρίστως τὸ δικαίωμα «Κατηλεῖο τῆς ὀμορφῆς γυναίκας». Σᾶς κάνουν;

Ἡ παραλείψετε νὰ μοῦ στείλετε τὴ νεαρὴ σας ἐπιθεώρηση και πιστέψετε σὲς πιὸ ἐγκάρδιες σκέψεις μου.

Ρολάν Ντορζελές.»

Ἡ Ἐλευθερὴ Σκηνὴ

Με τὴν μεγαλιέτερη χαρὰ χαιρετίζουμε τὴν ἴδρυση τῆς «Ἐλευθερῆς Σκηνῆς» ἀπὸ τὸν Σπύρο Μελά και τὴν Μαρίκα Κοτοπούλη. Εἶναι τὸ κύρος τῶν δύο τῆς ἰδρυτῶν τέτιο ποὺ νὰ μᾶς δίνει τίς πιὸ ἐνθουσιώδεις ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον της ὅσο και γενικώτερα γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Νεοελληνικοῦ θεάτρου. Ἀπὸ καιρὸ, στὰ δύο τους ὀνόματα, ἔχει συγκεντρωθεῖ ὅ,τι πιὸ σοβαρὸ και πολύτιμο ἔχει νὰ ἐπιδείξει τὸ Νεοελληνικὸ θέατρο. Στὴ δράση τους ὅσο και στὴν τέχνη τους ἐστάθησαν ἀπὸ πάντα τὸ ἴδιο δημιουργοὶ κι' οἱ δύο, ὁ δραματογράφος και ἡ τραγωδός.

Και μόνον ἕνα θὰ εἶχε νὰ τοὺς εὐχηθεῖ κανεὶς, τὸ μόνο ποὺ δὲν θὰ τοὺς ἦταν ἴσως περιττό: Μιὰ μακρὰ κι' ἀδιάκοπη ὑπομονὴ κι' ἐπιμονὴ στοιχεῖο ἀπαραίτητο γιὰ τὴν τελικὴ ἐπιτυχία κάθε μεγάλης προσπάθειας, μὰ ἰδιαιτέρως ἐκείνων ποὺ κινῶνται μέσα στὸ νεοελληνικὸ πλαίσιο.

ΘΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΓΕΛΑΣΕ ΠΟΤΕ

τοῦ WILLHELM GRAHAM

Στὲς 22 τοῦ Μάρτη θὰ παιχθεῖ στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο ἀπὸ θίασο Νέων Καλλιτεχνῶν, τὸ καινούργιο ἔργο τοῦ γερμανοεβραίου Wilhelm Graham «Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἐγέλασε ποτέ». Θὰ παίξουν οἱ δ. Μπουφέτη, Μελησάκη, Ρανιώτου, Καρύδη, και οἱ κ. κ. Μιχ. Παπαδάκης, Σ. Μουσοῦρης, Α. Μαυρίδης και Ν. Ματθαῖος. Ἡ νοστοροπία τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἶνε πολὺ συγχρονισμένη, και θεωρεῖται ἀπὸ τὰ καλὰ ἔργα ποὺ φάνηκαν τὰ τελευταία χρόνια.

Εἶνε τρίπρακτο σὲ τέσσερες εἰκόνας. Ἡ ὑπόθεσις του με λίγα ἐπιφανειακά λόγια εἶνε αὐτὴ ἕνας δημοσιογράφος, πού ἐργαζόταν σὲ κάποια ἐπαρχιακὴ ἐφημερίδα, συναντᾷ σ' ἕνα μικροθιάσο πού ἐπεσκέφτηκε τὴ πόλη, μὰ ἀφανῆ ἀρτίστα, πού τὴν ἀγάπησε καὶ θέλησε νὰ τὴν ἀνυψώσει. Μὰ αὐτὴ, σὰν ἀπόχτησε τὴ φήμη, τὸν λησιμότησε, μὴ δίνοντας του πιά σημασία. Ἔτσι, σὲ μιὰ παράσταση στὸ Μόναχο, πού παιζόταν ὁ «Ὁθέλλος», παίζοντας αὐτὴ τὸν ρόλο τῆς Δεισδαίμονας, στὸ τέλος τῆς 3 πράξης πού δέχεται ἀπὸ τοὺς θαυμαστὲς τῆς λουλούδια κτλ. γίνεται κάποια σκηνὴ μεταξὺ τῶν δύο, ἀποτελεσματικὰ πού ἦταν ν' ἀρπάξει κείνος τὸ μαχαίρι, πού μ' αὐτὸ ὁ ἠθοποιὸς πού ὑποδυνόταν τὸν Ὁθέλλο, θὰ σ' ὅτῳνε τὴν Δεισδαίμονα, καὶ τὴν ἐσ' ὅτῳσε.

Τὸν δύσκολο ρόλο τοῦ νεοῦ δημοσιογράφου θὰ ὑποδυθεῖ ὁ τελ. τῆς Ἑπαγγελματικῆς Σχολῆς Θεάτρου, κ. Μιχ. Παπαδάκης, τὸν δὲ ρόλο τῆς ἀρτίστας, ἡ δ' ὀνίς Καρδὺνη. Ἡ παράσταση θὰ ἴναι κάτι τὸ ἐξαιρετικόν, γιὰτι κα' ὁ συγγραφέας τοῦ ὀραίου αὐτοῦ ἔργου, εἶνε νέος, καὶ γὰ πρώτη φορὰ διδάσκει τὸ ἔργο του στὴν Ἀθήνα.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

Ἀποβλέποντες καὶ στὸ φιλότεχνο κοινὸ τῶν ἐπαρχιωτῶν, πού δὲν ξεχνοῦμε τὴν ἀξία του, καὶ θέλοντες νὰ διαδοθεῖ ἡ «Πνοή» ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο, στοὺς διαφόρους φιλολογικὸς κύκλους, ἀποφασίσασμε νὰ δεχόμεσθε αἰτήσεις ἀντιπροσωπειῶν. Ὅσοι θέλουν νὰ γίνων ἀντιπρόσωποι μας στὶς ἐπαρχίες, ἄς μᾶς στείλουν στὰ γραφεῖα μας τὴν αἴτησή τους μὲ τὰ σχετικὰ—ὄνομα, διεύθυνση, ἐπάγγελμα, ἡλικία, φωτογραφία κλπ. Ἐμῖ: δὲ ἰδιαίτερα, θὰ τοὺς ἀπαντήσουμε ἂν δεχόμεσθε ἢ ὄχι.

ΒΙΒΛΙΑ

(Ἀναγγέλλομε ὅσα μᾶς στέλνονται. Κρίνομε ἀπὸ ὅσα λαβαίνομε διπλά, ὅσα θέλομε).

Καίσαρα Ἐμμανουήλ: Ὁ Παράφωτος αὐλός, Ποιήματα 1929.

Γ. Κατσιμπάλη: Τὸ παιδὶ στὴ ποίηση τοῦ Κοσμή Παλαμά (Μελέτη) Ἀθήνα 1929.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

(Ἀγγέλλομε ὅσα λαβαίνομε ταχτικά, καὶ σ' ὅσα στέλλομε τὸ περιοδικὸ μας καὶ τ' ἀναγγέλλομε).
«Libre» Δίμηνο περιοδικὸ τῶν Ἑλλ. Γραμμάτων. Directeur Mr L. Roussel, Faculté des lettres, Montpellier Herault—France.

«Σύγχρονη Σκέψη». Πανελλήνια ἐπιθεώρηση. Διευθυντὲς Γ. Βουβάκης καὶ Μ. Βισάνθη. 831 Harrison St., Chicago, U.S.A.

«Πρωτοπορία». Μηνιαῖο περιοδικὸ καλλιτεχνικόν.

Διευθυντὴς Φ. Γιοφύλλης, Βερανζέρου 13α. Ἀθήνα.

«Νέα Ἐπιθεώρηση». Μηνιαῖο περιοδικὸ κριτικῆς καὶ τέχνης. Ταχ. Κιβώτιο 255. Ἀθήνα.

«Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη». Μηνιαῖο περιοδικόν. Rue Lepsius Alexandrie (Egypte).

«Ἴόνιος Ἀνθολογία». Μηνιαῖο περιοδικόν. Ζάκυνθος.

«Καινουργία Σκέψη». Μηνιαῖα ἔκδοσις. Καλάμαι.

«Φωνὴ τῆς Νεμέας». Ἐφημερίδα. Νεμέα.

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

Εὐχαριστοῦμε θερμὰ ὅλους ὅσους μὲ τὰ καλά τους λόγια καὶ τὴ συνεργασία τους μᾶς παροτρύναν στὸ ἔργο πού ἀναλαμβάνομε.

Διον. Κωνσταντινίδην. Τὸ γύρισμα τοῦ χρόνου καλὸ θὰ δημοσιευθεῖ.

Ἀλέκον Ρίμη. Ἐλάβαμε θ' ἀπαντήσομε γιὰ ὅλα στὸ ἐτόμενο. Σῶτον Δράκου. Λίγο δούλεμα ἀκόμη νὰ σφιχτοθεῖ ὅσον γιὰτι χάσκουν σὲ πολλὰς μεριὰς. «Θύελλα» ἀρκετὰ καλόν. Κωσ. Τάκης. Τὸ «Στίχοι τῆς μοναξιάς» πολὺ κα' ὁ θὰ δημοσιευθεῖ. Ἀνδ. Καπᾶτος. Ἀπὸ γράφετε σονέττα ἔξερете τί σημαίνει στίχος. Δουλεψτε τα λιγάκι στὴν ἰδέα γιὰ νὰ φορμαρισθεῖ καλύτερα. Α. Δ. Μυλωνᾶν. Τὸ πεζογράφο εἶνε πολὺ δύσκολο. Ἀφίστε καλύτερα αὐτὸ τὸ εἶδος. Εἶνε τόσο κοινὸ ἀπὸ ὅλους πού γράφουν ἐρωτοπεζογραφήματα πού δὲν εἶνε παρὰ ὄλο καὶ τὰ ἴδια. «Ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ» θέλει δούλεμα ἀνόμοιο. Νικ. Τσελένην θὰ δημοσιευθοῦν. Καλά. Ἡ μετάφρασις τοῦ ἴδιο. Μόνον περιμένετε τὴ σειρά τους. Ν. Κωσταπαῆνον. Μπορεῖτε κάτι. Ἀλλὰ γιὰτι δὲ πέρνετε καλλύτερα θέματα; Εἶνε τόσο κοινὰ αὐτὰ πού γράφετε τὸς χλιοειπωμένα.

Χ. Ψ. Ὅχι δὲν εἴσαστοι σεῖς ὁ κ. Χ. Χ. Περιμένουμε κάτι καλλυτερό σας. Γιὰν Κιοκείραν Τὰ τελευταῖα σας ὄχι καλὰ. Γιατί; Ἀκην Αἰῶνον, Τέλην Ἀθαν. Ρένον Θροῦλον, Μανώλην Ἀλεξίου, Τηλ. Ἡπαγαῖτην Βασ. Κατσαπάραν. Ν. Παπανικολάου. Ἐλάβημαι ἀπαντοῦμε στὸ ἐτόμενο. Παν. Παιρινὸν Γιατί δὲν τὸ δουλεύετε καλλυτέρα. Γιὰ προσέξτε λίγο. Νικ Παπαδάκη. Ἔχετε μιὰν ἄφθονη διάθεσις καὶ βρισκεσθε καὶ σὲ καλὸ δρόμο. Μόνον περιορίζετε τα ὅλα κάπως, ὥστε νὰ μὴ παροβαίνουν τὴν ἀπαραίτητη τεχνικὴ πειθαρχία. Μιχ. Ράπτην Ἀρκετὰ καλόν. Περιμένει τὴν σειρά του. Ἀγγελον Πέτρην. Καλογραμμένο, Διαλέγετε ὅμως περισσότερο τὰ θέματα σας. Γιὰ τ' ἄλλα πού μᾶς γράφετε σας εὐχαριστοῦμε θερμὰ. Φύλλα κωλοφορεῖ τὸ Πρακτορεῖο.

Π. Βαλχάλαν. Εὐχαριστοῦμε πάρα πολὺ. Εὐτυχῶς ὅλα διορθώθηκαν. Δ. Χ. Συδιᾶν. Εὐχαριστοῦμε. Θὰ δημοσιευθοῦν. Ὁθωνά Χαλιγιόπουλον, Πειραιᾶ. Τὸν κ. Ναπ. Π. θὰ τὸν βρῆτε στίτι του Ἀριστοτέλους 159. Δυστυχῶς δὲν εὐκαιρεῖ νὰ σᾶς γράψω ἰδιαίτερα ὅπως θέλετε γιὰ τὸ ἔργο πού μᾶς στείλατε.